

Vlaanderen
is werk

HERKOMSTMONITOR 2015

Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse
herkomst op basis van administratieve gegevens

DEPARTEMENT
WERK &
SOCIALE
ECONOMIE

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid
Beleidsdomein Werk en Sociale Economie
Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56
monitoring@wse.vlaanderen.be
www.werk.be

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Depotnummer

D/2015/3241/074

Auteur

Faiza Djait

Uitgave

Maart 2015

Inhoud

Inleiding	4
Conclusies	5
Hoofdstuk 1: Methodologische toelichting	9
1.1. Administratieve herkomstgegevens bij het Kruispuntbank SZ	9
1.2. Definities en indelingen	9
Hoofdstuk 2: Demografische structuur	12
2.1. De potentiële beroepsbevolking groeit dankzij bevolkingsgroepen met een buitenlandse herkomst	12
2.2. Rem op het vergrijzingsproces?	14
2.3. Diversificatie in herkomstlanden	16
Hoofdstuk 3: Arbeidsmarktpositie	19
3.1. Werkzaamheid	19
3.2. Werkloosheid	26
Hoofdstuk 4: Loontrekkende tewerkstelling en sectoren	32
4.1. Eén op zeven loontrekkenden heeft een buitenlandse herkomst	32
4.2. Tegengestelde groeibewegingen in de loontrekkende tewerkstelling... ..	34
4.3. Grootste sectorgroepen: diensten aan ondernemingen en personen, social profit en publieke sector	35
4.4. Sectorale vertegenwoordiging van personen met een buitenlandse herkomst	41
Hoofdstuk 5: Zelfstandigen	49
5.1. Eén op zeven zelfstandigen heeft een buitenlandse herkomst	49
5.2. Toenemend aantal zelfstandigen met een buitenlandse herkomst	50
5.3. Aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking blijft laag	52
5.4. Beduidende verschillen tussen de diverse herkomstsgroepen	53
5.5. Kleinhandel en horecazaken zijn populair	54

Inleiding

Met 730.100 personen en een aandeel van ruim 18% vormt de potentiële beroepsbevolking met een buitenlandse herkomst een steeds belangrijker deel van de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd. Het aanhoudende maatschappelijk debat wekken het beeld dat er weinig sprake zou zijn van arbeidsmarktintegratie van de bevolking met een buitenlandse herkomst, in het bijzonder van de bevolking met een niet-EU-herkomst. De werkelijkheid is anders. Cijfers en statistieken laten vooruitgang zien. De positieve ontwikkelingen en successen die geboekt worden nemen echter niet weg dat er ook nog veel obstakels en uitdagingen zijn. Met deze monitor zetten we een aantal feiten op een rij om een beter zicht te krijgen op de socio-economische positie van de bevolking met een buitenlandse herkomst in Vlaanderen, en met bijzondere aandacht voor de bevolking met een niet-EU herkomst.

De monitor is onderverdeeld in vijf hoofdstukken. In het eerst hoofdstuk wordt dieper ingegaan op hoe de bevolking met een buitenlandse herkomst afgebakend wordt en welke herkomstgroepen onderscheiden worden. In het tweede hoofdstuk komt de demografische structuur van de bevolking aan bod. Het derde hoofdstuk, over de arbeidsmarktpositie, gaat in op de ontwikkelingen in de werkzaamheid en werkloosheid van de bevolking met een buitenlandse herkomst. In het vierde hoofdstuk wordt de vertegenwoordiging van loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in de verscheidene sectoren behandeld. Tenslotte beschrijft het laatste hoofdstuk het ondernemerschap bij de diverse herkomstgroepen.

In deze monitor leest u de belangrijkste en meest opvallende uitkomsten van de studie. In het najaar van 2015 ontvangt u de rapportage over het bereik van personen met een niet-EU-herkomst in de beleidsinstrumenten.

De presentatie van de statistische informatie in de monitor zal zich voornamelijk richten op personen met een niet-EU-herkomst.

Conclusies

Demografie:

- In 2013 telde Vlaanderen 730.100 personen met een buitenlandse herkomst op een totale potentiële beroepsbevolking (= totale bevolking tussen 18 en 64 jaar) van 3,95 miljoen personen. Dit betekent dat 18,4% van de potentiële beroepsbevolking een buitenlandse herkomst heeft. Voor 8,8% zijn dit personen met een EU-herkomst (349.000) en voor 9,6% personen met een niet-EU-herkomst (381.000).
- Van de 381.000 personen met een niet-EU-herkomst zijn er 293.400 geboren in het buitenland (= eerste generatie) en 87.600 geboren in België (= tweede generatie). Hiermee behoort dus ruim drie op vier personen met een niet-EU herkomst tot de eerste generatie en bijna één op vier tot de tweede generatie.
- Tussen 2009 en 2013 is de totale potentiële beroepsbevolking toegenomen van 3,89 miljoen in 2009 tot 3,95 miljoen in 2013 in Vlaanderen, een stijging van ongeveer 62.100 personen (+1,6%). Deze groei het resultaat is van een negatieve groei onder de beroepsbevolking met een Belgische herkomst (-72.000, -2,2%) die samengegaan is met een positieve groei onder zowel de beroepsbevolking met een EU-herkomst (+50.400, +16,9%) als onder de beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (+81.800, +27,3%).
- De potentiële beroepsbevolking met een buitenlandse herkomst vormt een relatief jonge bevolkingsgroep en is minder sterk vergrijsd dan de bevolking met een Belgische herkomst. Dit geldt vooral voor de bevolkingsgroep met een niet-EU-herkomst.
- De komende decennia zal de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst blijven toenemen, zelfs indien wordt uitgegaan van afnemende immigratie. Er wordt immers een stevige toename verwacht van jongeren met een niet-EU-herkomst geboren in België. Anno 2013 waren er maar liefst 233.300 kinderen en jongeren met een niet-EU-herkomst (<18 jaar). Deze groep, die meer dan één derde van de totale bevolking met een niet-EU-herkomst uitmaakt, zal in de komende twee decennia de arbeidsleeftijd bereiken.

Werkzaamheid en werkloosheid:

- De werkzaamheidsgraad van de personen met een Belgische herkomst (71,8% in 2013) ligt beduidend hoger dan bij de personen met een EU-herkomst (56,3%) of de personen met niet-EU-herkomst (46,8%). Tussen de afzonderlijke herkomstgroepen met een niet-EU-herkomst, daarentegen, zijn de verschillen in arbeidsdeelname - op het eerste zicht - relatief gering, met werkzaamheidsgraden tussen 44% en 48%.
- Personen met een niet-EU-herkomst geboren in België (= tweede generatie, 51,4%) zijn vaker aan het werk dan de personen geboren in het buitenland (=

eerste generatie, 45,4%), maar blijven wel nog steeds ver achter bij personen met een Belgische herkomst. Bij de eerste generatie ligt vooral de werkzaamheidsgraad van de 50-plussers op laag niveau, terwijl bij de tweede generatie vooral de werkzaamheidsgraad van jongeren achterblijft.

- De werkloosheidsgraad is bij de personen met een niet-EU-herkomst aanzienlijk hoger dan bij de personen met een EU-herkomst of een Belgische herkomst, namelijk 15,1% tegen respectievelijk 7,0% en 3,8%. Personen met een niet-EU-herkomst zijn daarmee ruim twee keer zo vaak werkloos als personen met een EU-herkomst en drieënhalf keer zo vaak als personen met een Belgische herkomst. Vooral de groepen met een Maghrebijnse, een Turkse of een Sub-Saharaanse herkomst hebben te kampen met een hoge werkloosheidsgraad (tussen 16,4% en 18,0%).
- De tweede generatie die in België is geboren en getogen, is vaker werkloos dan de in het buitenland geboren eerste generatie: 16,0% van de tweede generatie is werkloos tegenover 14,8% bij de eerste generatie. De hogere werkloosheid van de tweede generatie heeft niet alleen te maken met hun jongere leeftijdsamenstelling en het feit dat jongeren in het algemeen een hogere werkloosheid kennen. Tot de leeftijdscategorie 30-34 jaar is de werkloosheid onder de tweede generatie immers in elke leeftijdscategorie veel hoger dan onder de eerste generatie, in het bijzonder in de jongste leeftijdscategorie. Bij de eerste generatie is vooral de hoge werkloosheid in de leeftijdscategorieën 50-54 jaar en 55-59 jaar verontrustend.

Loontrekkende tewerkstelling en sectoren:

- In 2013 waren er ruim 2,26 miljoen loontrekkenden in Vlaanderen. Ruim 6,9% van alle werknemers had een niet-EU-herkomst. Het ging om 156.200 werknemers waarvan 116.000 tot de eerste generatie behoorde en 40.200 tot de tweede generatie. Nog eens 7,1% van de loontrekkenden had een EU-herkomst (160.000). In totaal waren er dus 316.200 loontrekkenden met een buitenlandse herkomst, oftewel 14,0% van alle loontrekkenden in Vlaanderen. Ze zijn minder goed vertegenwoordigd in de totale loontrekkende bevolking (14,0%) dan in de totale potentiële beroepsbevolking (18,4%), met name de groep met een niet-EU-herkomst (respectievelijk 6,9% en 9,6%).
- In de voorbije jaren is het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst fors toegenomen in Vlaanderen: van 249.500 in 2009 tot 316.200 in 2013, oftewel een stijging van 66.700 loontrekkenden. Vooral het aantal loontrekkenden met een niet-EU-herkomst is fors toegenomen (+36.200). Daarentegen is het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst afgenomen met 2,2% (-42.700). Deze tegengestelde groeibewegingen tussen de herkomstgroepen hebben te maken met de leeftijdsamenstelling van beide groepen. Onder de loontrekkenden met een Belgische herkomst is duidelijk sprake van

- vergrijzing en vraag naar vervanging, terwijl loontrekkenden met een buitenlandse herkomst zorgen voor de aanwas van de loontrekkende bevolking.
- Bijna alle sectorgroepen noteren ten opzichte van 2009 een stijging van het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in 2013. Niet alleen de sectorgroepen die een tewerkstellingsgroei noteren, zoals de diensten aan ondernemingen en personen en de social profit, tonen een stijgende trend van werknemers met een buitenlandse herkomst. Ook de 'krimpende' sectorgroepen, zoals de metaalindustrie en de publieke sector, noteren een toename van het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst. Het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst, daarentegen, daalde in de meeste sectorgroepen.
 - Een drietal sectorgroepen onderscheiden zich met een groot aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst, met name de horeca (34,6%), de diensten aan ondernemingen en personen (32,3%) en de land- en tuinbouw (31,8%). In deze sectorgroepen ligt het aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst ruim twee maal hoger dan gemiddeld in Vlaanderen (14,0%). Omgekeerd zijn werknemers met een buitenlandse herkomst in beperkte mate actief in de sector van gas en elektriciteit, de financiële sector (beiden circa 6,0%) en de publieke sector (7,7%)

Zelfstandigen:

- In 2013 waren er in totaal 434.500 zelfstandigen in Vlaanderen. Zo'n 5,3% van de zelfstandigen heeft een niet-EU-herkomst. Het gaat om 23.000 zelfstandigen waarvan 17.700 tot de eerste generatie behoorde en 5.300 tot de tweede generatie. Nog eens 8,7% van de zelfstandigen heeft een EU-herkomst (36.700 zelfstandigen). De zelfstandigen met een EU-herkomst en een niet-EU-herkomst zijn opgeteld dus goed voor 60.700 zelfstandigen, oftewel 14,0% van de totale populatie van zelfstandigen in Vlaanderen.
- De populatie van zelfstandigen met een buitenlandse herkomst neemt snel toe. In vijf jaar tijd steeg de populatie van zelfstandigen met een EU-herkomst met 16,5% (+5.300) en de populatie van zelfstandigen met een niet-EU-herkomst met 33% (+5.700). De groei was verhoudingsgewijs forser onder de tweede generatie (+42,0%, +1.600) dan onder de eerste generatie (+30,5%, +4.100). In dezelfde periode stagneerde het aantal zelfstandigen met een Belgische herkomst (+0,1%, +300).
- Van alle inwoners met een Belgische herkomst (18-64 jaar) is 11,6% aan het werk als zelfstandige. De groep met een EU-herkomst heeft een vergelijkbaar aandeel met 10,6%, terwijl het aandeel van de groep met een niet-EU-herkomst ver achterblijft (6,0%). Zowel onder de eerste generatie als onder de tweede generatie is slechts zes op de honderd personen actief als zelfstandige.
- Binnen de groep met een niet-EU-herkomst zijn er beduidende verschillen tussen de diverse groepen. De groep met een Aziatische herkomst valt direct op

met een hoog ondernemerschap. Van alle personen met een Aziatische herkomst (18-64 jaar) is ruim één op tien actief als zelfstandige (10,2%). De groep inwoners met een Turkse herkomst volgt met 8,4% zelfstandigen. Onder de groepen met een Maghrebijnse of Sub-Saharaanse herkomst komt het ondernemerschap minder vaak voor (respectievelijk 3,8% en 3,1%). Niet alleen onder vrouwen, maar ook onder mannen.

Hoofdstuk 1: Methodologische toelichting

1.1. Administratieve herkomstgegevens bij het Kruispuntbank SZ

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van de beschikbare bronnen bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Recentelijk zijn er vanuit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) administratieve gegevens beschikbaar gesteld over de herkomst van de bevolking. Dit is het resultaat van een koppeling tussen de gegevens uit het DWH AM&SB van de KSZ en de afstammingsgegevens uit het Rijksregister. Het openstellen van deze herkomstgegevens door de KSZ maakt aparte herkomstregistratie overbodig. Op basis van de KSZ en het Rijksregister beschikken we immers op een geaggregeerd niveau, over anonieme, kwantitatieve herkomstgegevens voor (nagenoeg) de gehele bevolking, gekoppeld met gegevens van verschillende overheidsinstellingen, waaronder gegevens van RSZ, RVA, VDAB, POD MI, enz. Deze statistieken betreffen een momentopname van de bevolking.

1.2. Definities en indelingen

Een uniforme conceptafbakening over verschillende beleidsdomeinen heen is een belangrijke voorwaarde om een degelijke monitoring te realiseren van de socio-economische en maatschappelijke positie van personen met een buitenlandse herkomst. Daartoe is in samenwerking met het Steunpunt WSE en de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) en in afstemming met instanties op federaal niveau (KSZ, Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Interfederaal Gelijkekansencentrum,..) en lokaal niveau (Antwerpen, Gent, Aalst,..) overeengekomen om eenzelfde methode te gebruiken om de groep van personen met een buitenlandse herkomst te identificeren. De gekozen operationalisering is tevens conform het SERV-advies 'Monitoring van personen van allochtone afkomst op basis van administratieve databestanden'.

Hierna gaan we dieper in op de criteria waarmee de herkomst van een persoon bepaald wordt. Ook verduidelijken we enkele begrippen en indelingen die gehanteerd zullen worden:

Personen met een buitenlandse herkomst

De herkomst van een persoon wordt bepaald op basis van vier criteria, met name de huidige nationaliteit van de persoon, de eerst gekende nationaliteit van de persoon bij het Rijksregister, de eerst gekende nationaliteit van de vader en de eerst gekende nationaliteit van de moeder. Als één van deze vier criteria een niet-Belgische nationaliteit is, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon met een buitenlandse herkomst.

Tot de groep van personen met een Belgische herkomst worden gerekend personen met een Belgische huidige nationaliteit en een Belgische eerste nationaliteit, en van wie ook de beide ouders een Belgische eerste nationaliteit hebben. Ook de personen met een Belgische nationaliteit waarvoor geen buitenlandse herkomst gekend is, maar waarvan de eerste nationaliteit van de ouders onbekend is of de link niet gelegd kan worden met de beide ouders, worden gerekend bij de personen met een Belgische herkomst. Hiervan wordt uitgegaan omdat de overgrote meerderheid van die groep geboren is voor 1970. Tot de jaren negentig waren de mogelijkheden voor vreemdelingen en hun nakomelingen om de Belgische nationaliteit te verwerven zeer beperkt, dus het is zeer onwaarschijnlijk dat het om personen met een buitenlandse herkomst gaat.

De nationaliteitshistoriek van de grootouders wordt niet in rekening gebracht. Het Rijksregister, dat een dertigtal jaar werkzaam is, laat een dergelijke historiek van nationaliteiten momenteel nog niet toe voor de totale populatie. Op lange termijn zal dit wel mogelijk zijn, maar in de huidige situatie is dit op een relatief betrouwbare manier uitsluitend mogelijk voor de verkenning van de positie van jongeren (< 30 jaar).

Herkomstgroepen

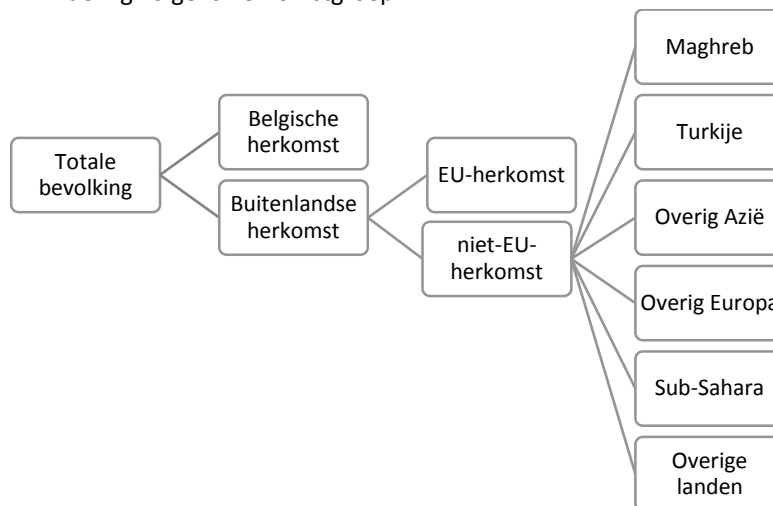
Deze algemene definitie kan, al naar gelang het beoogde doel, worden verbijzonderd. Essentieel in dit verband is het onderscheid tussen personen met een herkomst binnen of buiten de Europese Unie. Tot de bevolkingsgroep met een EU-herkomst worden diegenen gerekend die hun herkomst hebben in één van de 27 landen van de Europese Unie.

Landen van herkomst	
BE	België
EU	Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden, Oostenrijk, Tsjechië, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Bulgarije, Roemenië
Niet-EU	Overige landen

Bij de categorie niet-EU gaat het om personen met een herkomst buiten de Europese Unie. Deze groep wordt verder opgesplitst in zes herkomstcategorieën: overige Europese landen, Maghreblanden, Turkije, Sub-Saharaanse landen, Aziatische landen en de restgroep van overige landen.

NIET-EU	Landen van herkomst
Overig Europa	Albanië, Andorra, Belarus, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, IJsland, Liechtenstein, Kroatië, Macedonië, Moldavië, Monaco, Montenegro, Noorwegen, Oekraïne, Rusland, San Marino, Servië, Vaticaanstad, Wit-Rusland, Zwitserland
Maghreb	Algerije, Libië, Marokko, Tunesië en Mauritanië
Sub-Saharaanse landen	Alle Afrikaanse landen exclusief Maghreblanden
Turkije	Turkije
Overig Azië	Midden-Oosten en overige Aziatische landen (excl. Turkije)
Overige landen	Noord-, Centraal- en Zuid-Amerika, Oceanië

Figuur 1.1: Indeling volgens herkomstgroep

Personen van de eerste of tweede generatie

Behalve het onderscheid tussen herkomstgroepen maken we tevens een onderscheid naar geboorteland bij de groep met een niet-EU-herkomst. Personen met een niet-EU-herkomst geboren in het buitenland behoren tot de eerste generatie en personen met een niet-EU-herkomst geboren in België tot de tweede generatie. De kinderen van genaturaliseerde personen geboren in België worden volgens deze indeling tevens gerekend tot de tweede generatie, terwijl het in feite al om een deel van de derde generatie gaat. Vanwege de leesbaarheid van het rapport zal in de rest van het rapport evenwel de term ‘tweede generatie’ gehanteerd worden (ongeacht of de ouders in België geboren zijn of niet). Het onderscheid naar generatie wordt uitsluitend gehanteerd bij de bevolking met een niet-EU-herkomst (en dus niet bij de bevolking met een EU-herkomst).

Hoofdstuk 2: Demografische structuur

2.1. De potentiële beroepsbevolking groeit dankzij bevolkingsgroepen met een buitenlandse herkomst

In 2013 telde Vlaanderen 730.100 personen met een buitenlandse herkomst op een totale potentiële beroepsbevolking (= totale bevolking tussen 18 en 64 jaar) van 3,95 miljoen personen (tabel 2.1 & figuur 2.1) Dit betekent dat 18,4% van de potentiële beroepsbevolking een buitenlandse herkomst heeft. Voor 8,8% zijn dit personen met een EU-herkomst (349.000) en voor 9,6% personen met een niet-EU-herkomst (381.000).

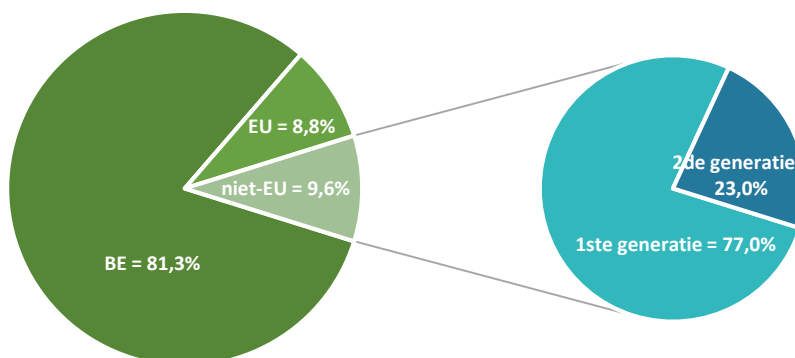
Van de 381.000 personen met een niet-EU-herkomst zijn er 293.400 geboren in het buitenland (= eerste generatie) en 87.600 geboren in België (= tweede generatie). Hiermee behoort dus ruim drie op vier personen met een niet-EU herkomst tot de eerste generatie en bijna één op vier tot de tweede generatie.

Tabel 2.1: Enkele kerncijfers over de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie, in absolute aantallen en percentages (Vlaanderen, 2013)

	Aantal en aandeel in 2013		Toename sinds 2009	
	(x 1.000)	(%)	(x 1.000)	(%)
Totaal	3.951,8	100,0%	+62,1	+1,6%
BE	3.213,2	81,3%	-72,0	-2,2%
EU	349,1	8,8%	+50,4	+16,9%
niet-EU	381,0	9,6%	+81,8	+27,3%
1ste generatie	293,4	7,4%	+59,6	+25,5%
2de generatie	87,6	2,2%	+22,2	+33,9%
onbekend	8,5	0,2%	-	-

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

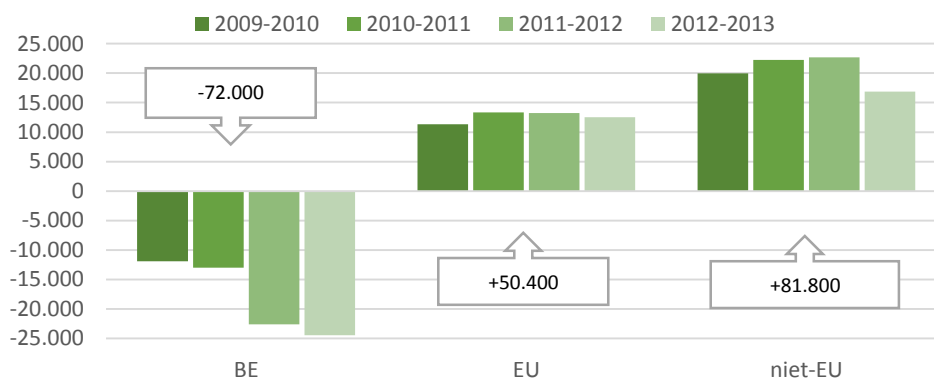
Figuur 2.1: Verdeling van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

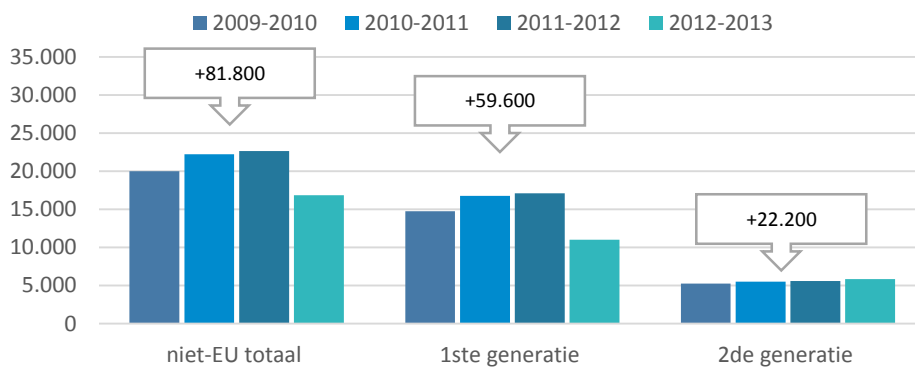
Tussen 2009 en 2013 is de totale potentiële beroepsbevolking toegenomen van 3,89 miljoen in 2009 tot 3,95 miljoen in 2013, een stijging van ongeveer 62.100 personen (+1,6%). Figuur 2.2 laat zien dat deze groei het resultaat is van een negatieve groei onder de beroepsbevolking met een Belgische herkomst (-72.000, -2,2%) die samengegaan is met een positieve groei onder zowel de bevolking met een EU-herkomst (+50.400, +16,9%) als onder de bevolking met een niet-EU-herkomst (+81.800, +27,3%). Deze aangroei van 81.800 personen met een niet-EU-herkomst is grotendeels toe te schrijven aan toename van de eerste generatie (+59.600) en minder door aanwas van de tweede generatie (+22.200) (figuur 2.3). Verhoudingsgewijs is het groeitempo echter hoger onder de tweede generatie (+33,9%) dan onder de eerste generatie (+25,5%). De forse toename van de eerste generatie heeft niet alleen te maken met een aanhoudende toename van personen die vanuit het buitenland in Vlaanderen komen wonen, maar ook met de intergewestelijke verhuisbewegingen van personen met een buitenlandse herkomst.

Figuur 2.2: Jaar-op-jaar groei van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst, in absolute aantallen (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

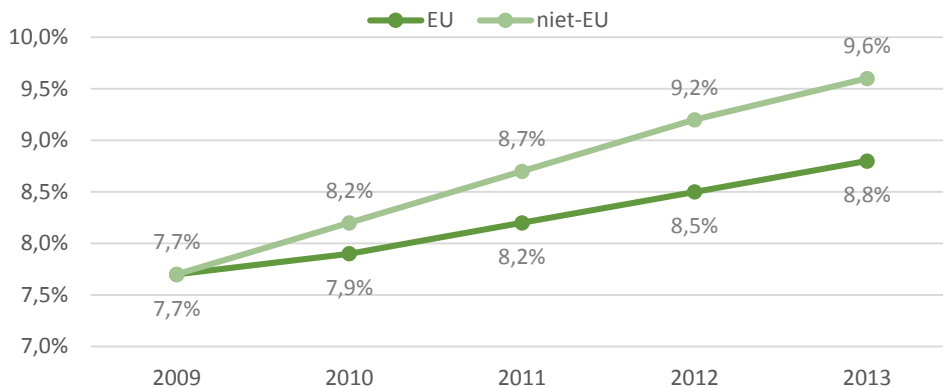
Figuur 2.3: Jaar-op-jaar groei van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens generatie, in absolute aantallen (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Dit maakt dat een steeds groter deel van de totale potentiële beroepsbevolking een buitenlandse herkomst heeft, met name het aandeel van de groep met een niet-EU-herkomst neemt sterk toe (figuur 2.4). Hun aandeel is gestegen van 7,7% in 2009 tot 9,6% in 2013. Het aandeel van de groep met een EU-herkomst is minder snel opgeklommen: van 7,7% in 2009 tot 8,8% in 2013.

Figuur 2.4: Aandeel van de bevolking met een EU- en niet-EU-herkomst in de totale potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) (Vlaanderen, 2009-2013)

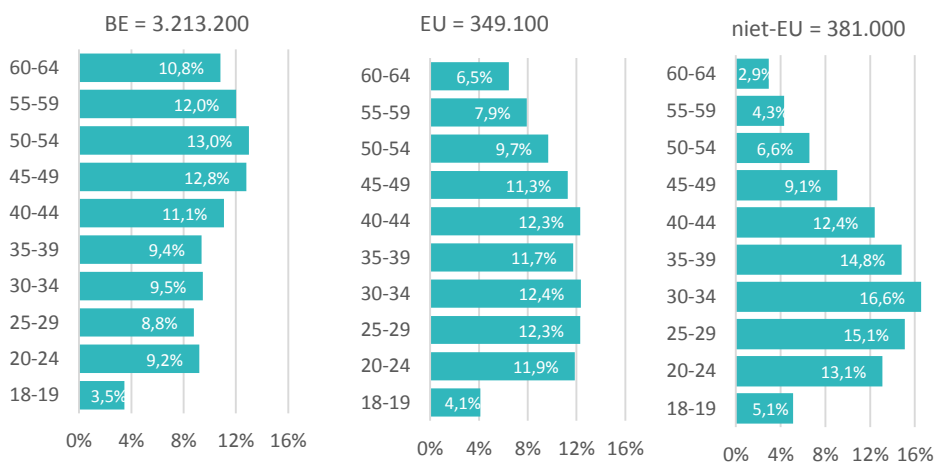

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

2.2. Rem op het vergrijzingsproces?

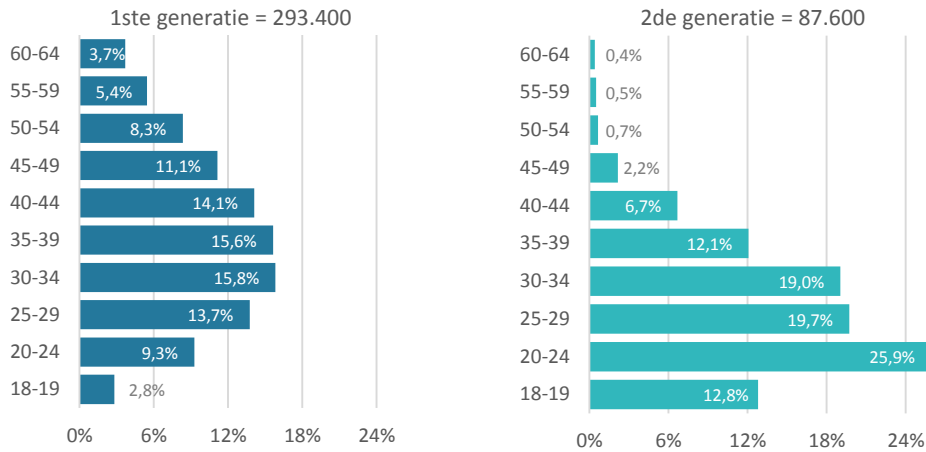
De potentiële beroepsbevolking met een buitenlandse herkomst (= bevolking tussen 18 en 64 jaar) vormt een relatief jonge bevolkingsgroep en is minder sterk vergrijsd dan de bevolking met een Belgische herkomst. Dit geldt vooral voor de bevolkingsgroep met een niet-EU-herkomst. Bijna acht op tien van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst is jonger dan 40 jaar (figuur 2.5). Vooral de tweede generatie heeft een zeer jonge leeftijdsstructuur (figuur 2.6).

Figuur 2.5: Verdeling van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en leeftijds-klasse (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

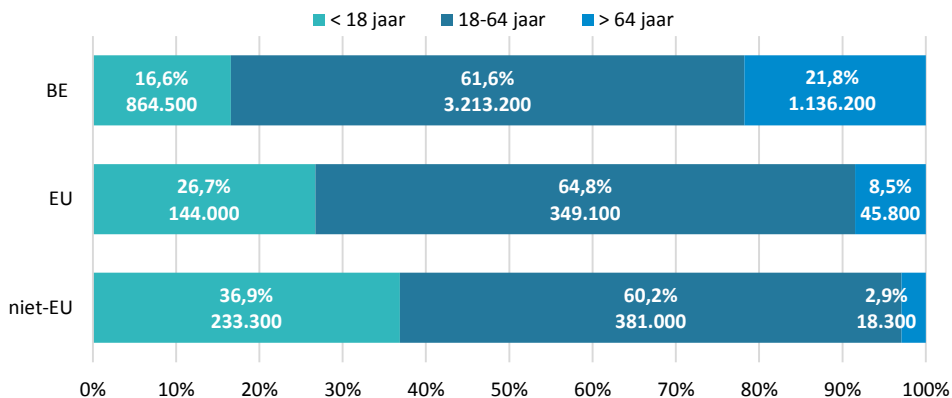
Figuur 2.6: Verdeling van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens generatie en leeftijd (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De demografische leeftijdsstructuur van de totale bevolkingsgroep met een buitenlandse herkomst wordt in vergelijking met die van de groep met een Belgische herkomst tevens gekenmerkt door een aanmerkelijk hoger aandeel jongeren en kinderen, en door een al even opvallende ondervertegenwoordiging van 65-plussers, met name bij de groep met een niet-EU-herkomst (figuur 2.7). Van deze laatstgenoemde groep is 36,6% jonger dan 18 jaar, terwijl van de bevolkingsgroep met een Belgische herkomst slechts 16,6% jonger is dan 18 jaar. Er zijn ook nauwelijks 65-plussers onder de bevolking met een niet-EU-herkomst: minder dan 3% is ouder dan 64 jaar. Van de bevolking met een Belgische herkomst is 21,8% ouder is dan 64 jaar.

Figuur 2.7: Verdeling van de totale bevolking volgens herkomst en leeftijdsklasse (Vlaanderen, 2013)

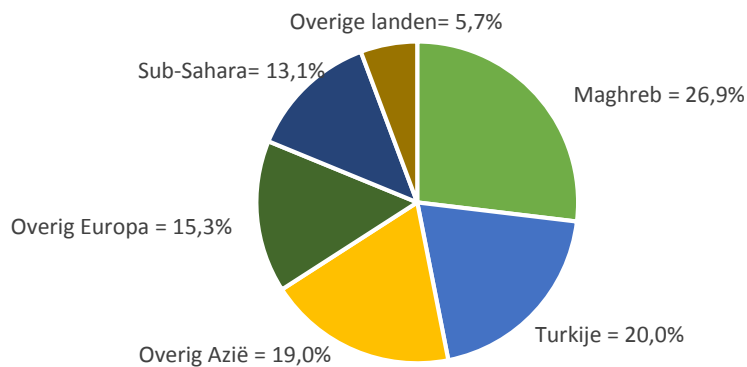
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De verwachting is dat het aandeel van de bevolking met een niet-EU-herkomst in de totale bevolking zal blijven toenemen in de komende decennia, zelfs indien wordt uitgegaan van een afnemende immigratie. Er wordt immers een stevige toename verwacht van jongeren met een niet-EU-herkomst geboren in België. Anno 2013 waren er maar liefst 233.300 kinderen en jongeren met een niet-EU-herkomst (<18 jaar). Deze groep, die meer dan één derde van de totale bevolking met een niet-EU-herkomst uitmaakt, zal in de komende twee decennia de arbeidsleeftijd bereiken.

2.3. Diversificatie in herkomstlanden

Van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst vormt de groep met een Maghrebijnse herkomst (102.500 personen) de grootste herkomstgroep op afstand gevolgd door de groepen met een Turkse en een Aziatische herkomst (respectievelijk 76.300 en 72.400 personen). Tezamen maken ze bijna twee derde uit van de bevolking met een niet-EU-herkomst (figuur 2.8 en tabel 2.2). De kleinste herkomstgroep wordt gevormd door de personen afkomstig uit de restcategorie van landen (=Noord-, Centraal- en Zuid-Amerika, Oceanië). In totaal gaat het om 21.800 personen op arbeidsleeftijd, oftewel 5,7% van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst.

Figuur 2.8: Verdeling van de potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

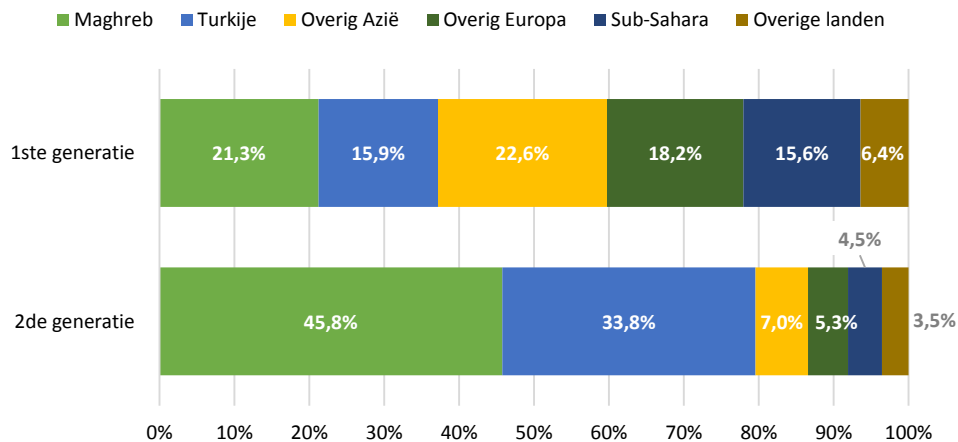
Tabel 2.2: Potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2009-2013)

	Aantal en aandeel in 2013		Toename sinds 2009	
	(x 1.000)	(%)	(x 1.000)	(%)
totaal niet-EU	381,0	100,0%	+81,8	+27,3%
Maghreb	102,5	26,9%	+19,2	+23,1%
Turkije	76,3	20,0%	+11,0	+16,9%
Overig Azië	72,4	19,0%	+19,8	+37,7%
Overig Europa	58,2	15,3%	+13,5	+30,2%
Sub-Sahara	49,8	13,1%	+13,4	+37,0%
Overige landen	21,8	5,7%	+4,8	+28,1%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De tweede generatie is minder divers dan de eerste generatie (figuur 2.9). Van de eerste generatie heeft minder dan vier op tien een Maghrebijnse of een Turkse herkomst, terwijl van de tweede generatie bijna acht op de tien tot deze twee herkomstgroepen behoort. Het hoog aandeel van deze groepen onder de tweede generatie hangt uiteraard samen met de langere migratiegeschiedenis van deze bevolkingsgroepen. Ze wonen al een langere tijd in België en hebben tevens gemiddeld een hoger kindertal dan personen met een Belgische herkomst.

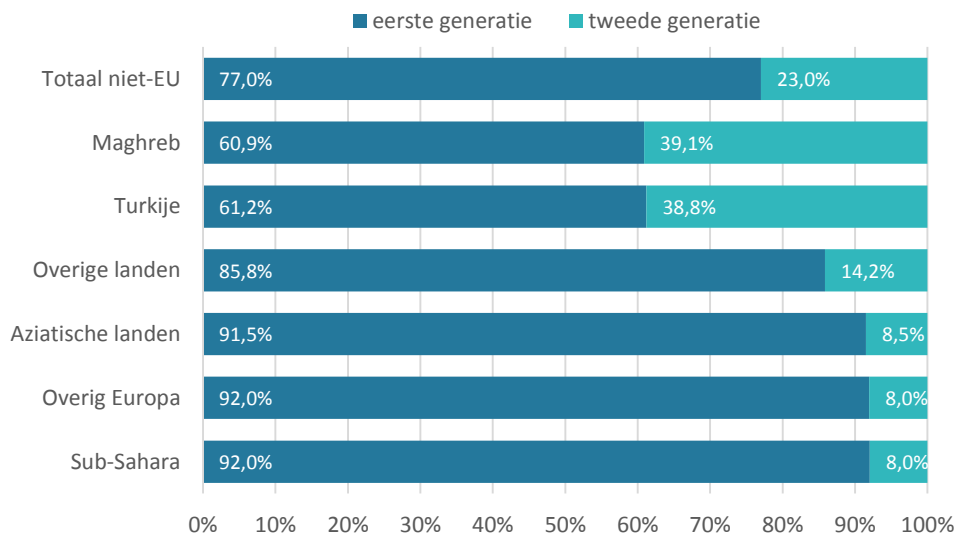
Figuur 2.9: Potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens herkomstregio en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De verhouding tussen de eerste en de tweede generatie binnen de diverse groepen laat dan ook zien dat het aandeel van de tweede generatie veel hoger is onder de groepen met een Turkse of een Maghrebijnse herkomst (figuur 2.10). Bijna vier op de tien van hen is geboren in België. De herkomstlanden van waaruit recenter personen zijn gekomen is het aandeel van de tweede generatie nog aanmerkelijk kleiner. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bevolkingsgroepen met een Sub-Saharaanse, overig Europese of Aziatische herkomst. Minder dan 9% onder hen behoort tot de tweede generatie.

Figuur 3.10: Potentiële beroepsbevolking met een niet-EU-herkomst (18-64 jaar) volgens generatie en herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Hoofdstuk 3: Arbeidsmarktpositie

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de positie van personen met een buitenlandse herkomst aan de hand van twee indicatoren, de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad. Deze indicatoren worden vergeleken met die van de beroepsbevolking van Belgische herkomst. Eerst wordt bekeken in hoeverre op dit moment de werkzaamheid en de werkloosheid binnen herkomstgroepen van elkaar verschillen (met onderscheid naar onder meer geslacht, leeftijd, generatie en herkomstgroep). Daarna gaat de aandacht uit naar de ontwikkelingen over de afgelopen jaren.

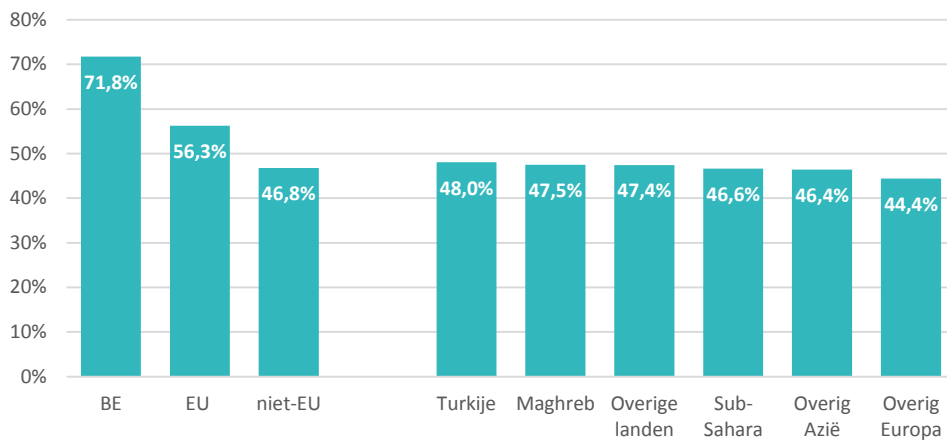
3.1. Werkzaamheid

Voor de beschrijving van de arbeidsmarktpositie van bevolkingsgroepen is inzicht in de werkzaamheidsgraad een goed vertrekpunt. Deze maat laat zien welk aandeel van een bevolkingsgroep in de leeftijd van 18 tot en met 64 jaar werk heeft. Werkenden worden hierbij gedefinieerd als personen die werken in loondienst (zowel in de privésector als in de overheidssector) en/of personen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige en/of helper. De KSZ-definitie van werkenden op basis van administratieve gegevens verschilt van de ruimere ILO-definitie op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) waarbij werkenden worden omschreven als personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben gepresteerd.

Personen met een niet-EU-herkomst zijn minder vaak aan het werk

Figuur 3.1 toont dat de werkzaamheidsgraad van de personen met een Belgische herkomst (71,8% in 2013) beduidend hoger ligt dan bij de personen met een EU-herkomst (56,3%) of de personen met niet-EU-herkomst (46,8%). Tussen de afzonderlijke herkomstgroepen met een niet-EU-herkomst, daarentegen, zijn de verschillen in arbeidsdeelname - op het eerste zicht - relatief gering, met werkzaamheidsgraden tussen 44% en 48%.

Figuur 3.1: Werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

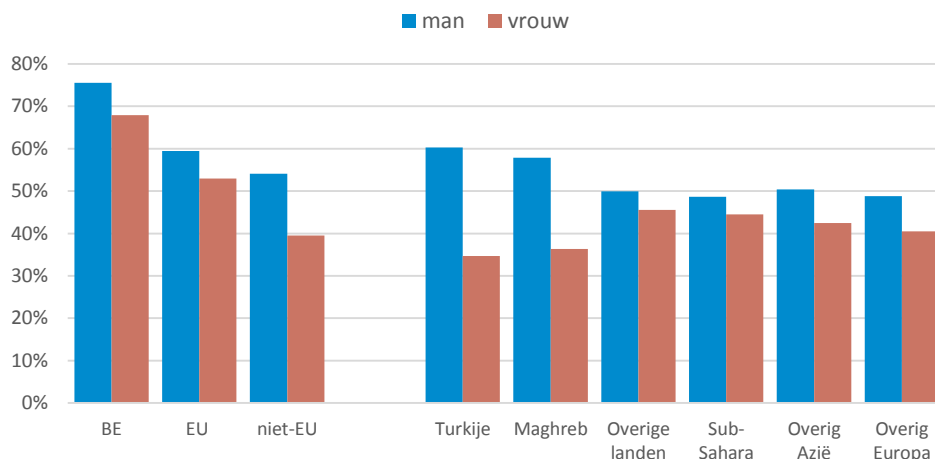
De relatief lage werkzaamheidsgraad van de personen met een EU-herkomst is echter deels te wijten aan een onderschatting van het aantal werkenden met een EU-herkomst. Een deel van deze groep is immers tewerkgesteld in internationale organisaties of ondernemingen die geen bijdragen verschuldigd zijn aan de Belgische sociale zekerheid (o.m. uitgaande grensarbeiders) of als Europees of internationaal ambtenaar en daardoor door de KSZ niet beschouwd wordt als werkend. Bij de interpretatie van de gegevens over werkenden met een EU-herkomst moet daarmee rekening worden gehouden.

Relatief weinig vrouwen met een Turkse of Maghrebijnse herkomst werkzaam

Hoewel tegenwoordig steeds meer vrouwen aan het werk gaan, werken mannen nog altijd vaker dan vrouwen. Dit geldt zowel voor personen met een Belgische herkomst als voor personen met een buitenlandse herkomst (figuur 3.2 en tabel 3.1).

De verschillen in arbeidsdeelname tussen mannen en vrouwen zijn opvallend groter binnen de groep met een niet-EU-herkomst dan onder de groep met een EU- of een Belgische herkomst (respectievelijk 14,6 procentpunten, tegenover 6,5 en 7,7 procentpunten). Vooral binnen de groepen met een Maghrebijnse of Turkse herkomst zijn de verschillen in werkzaamheid tussen beide geslachten zeer groot (respectievelijk 25,6 en 21,5 procentpunten), terwijl bij de andere groepen de genderverschillen in werkzaamheid relatief beperkt blijven, in het bijzonder bij de Sub-Saharaanse groep en de groep met een herkomst uit de overige landen (4,3 en 4,2 procentpunten).

Figuur 3.2: Werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio en geslacht (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.1: Werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio en geslacht (Vlaanderen, 2013)

	totaal	man	vrouw	verschil vrouw/man
BE	71,8%	75,6%	67,9%	-7,7 ppt.
EU	56,3%	59,5%	53,0%	-6,5 ppt.
niet-EU	46,8%	54,1%	39,5%	-14,6 ppt.
Turkije	48,0%	60,3%	34,7%	-25,6 ppt.
Maghreb	47,5%	57,9%	36,4%	-21,5 ppt.
Overige landen	47,4%	49,9%	45,6%	-4,3 ppt.
Sub-Sahara	46,6%	48,7%	44,5%	-4,2 ppt.
Overig Azië	46,4%	50,4%	42,4%	-8,0 ppt.
Overig Europa	44,4%	48,8%	40,5%	-8,3 ppt.

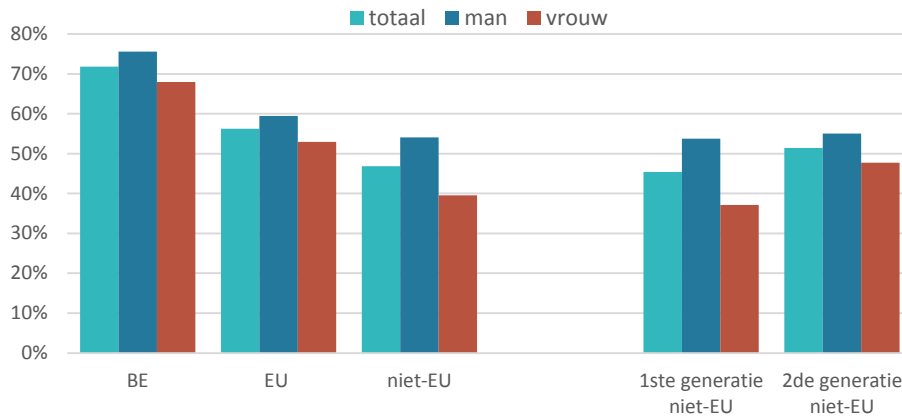
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tweede generatie is vaker aan het werk dan de eerste generatie

Personen met een niet-EU-herkomst geboren in België (= tweede generatie) zijn vaker aan het werk dan de personen geboren in het buitenland (= eerste generatie). In 2013 was 45,4% van de eerste generatie aan het werk, tegenover 51,4% van de tweede generatie, een verschil van 6,0 procentpunten (figuur 3.3 en tabel 3.2).

Bij de tweede generatie zijn de verschillen in werkzaamheid tussen mannen en vrouwen relatief gering terwijl bij de eerste generatie mannen beduidend vaker werkzaam zijn dan de vrouwen (respectievelijk een verschil van 7,3 en 16,7 procentpunten)

Figuur 3.3: Werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.2: Werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2013)

	totaal	man	vrouw	Vershil vrouw/man
BE	71,8%	75,6%	67,9%	-7,7 ppt.
EU	56,3%	59,5%	53,0%	-6,5 ppt.
niet-EU	46,8%	54,1%	39,5%	-14,6 ppt.
1 ^{ste} generatie	45,4%	53,8%	37,1%	-16,7 ppt.
2 ^{de} generatie	51,4%	55,0%	47,7%	-7,3 ppt.

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Het relatief klein verschil in arbeidsdeelname tussen beide generaties (6,0 procentpunten) is opmerkelijk omdat de tweede generatie in België een opleiding heeft gevolgd, de Nederlandse taal beheerst en daarom beter op de arbeidsmarkt toegestust zou moeten zijn. Daar staat tegenover dat de tweede generatie jonger is en relatief veel schoolgaande jongeren telt die nog niet actief zijn op de arbeidsmarkt. Als de leeftijd in rekening wordt gebracht, komt duidelijker naar voren dat de tweede generatie vaker een baan heeft dan de eerste generatie, doch wel nog steeds achterblijft bij de groep met een Belgische herkomst (figuur 3.4). In de jongste leeftijdscategorie (18-24 jaar) blijven de verschillen in arbeidsdeelname tussen de eerste en de tweede generatie relatief beperkt (4,5 procentpunten). De afstand ten aanzien van jongeren met een Belgische herkomst is opvallend groter: circa 10 procentpunten ten aanzien van de tweede generatie en bijna 15 procentpunten ten aanzien van de eerste generatie.

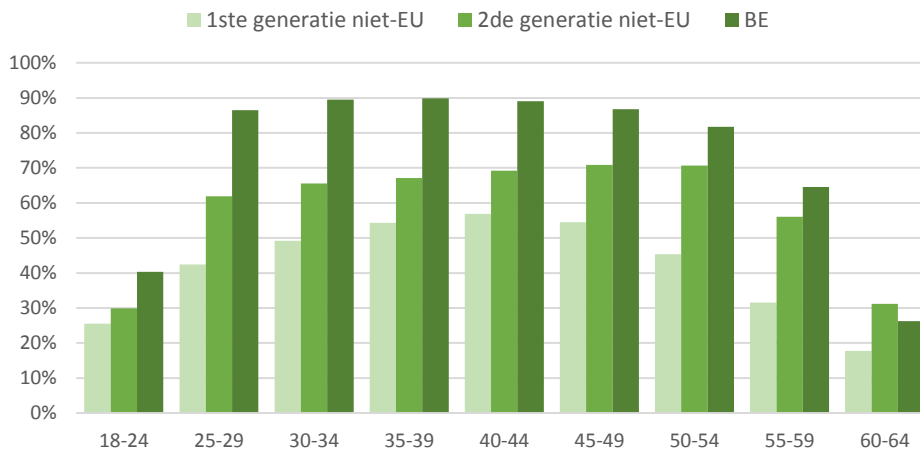
Tijdens de meest beroepsactieve leeftijd, tussen 25 en 49 jaar, lopen de verschillen in arbeidsdeelname tussen de eerste en de tweede generatie op van 10 tot 20 procentpunten, afhankelijk van de leeftijdscategorie. De afstand van de tweede generatie ten aanzien van de groep met een Belgische herkomst blijft niettemin groter

(van 15 tot 25 procentpunten) dan ten aanzien van de eerste generatie (van 10 tot 20 procentpunten).

Vanaf de leeftijdscategorie 50-54 jaar leunt de werkzaamheidsgraad van de tweede generatie eerder aan bij de werkzaamheidsgraad van personen met een Belgische herkomst dan bij die van de eerste generatie. Het gaat evenwel om geringe aantallen (circa 800); niet meer dan 1,7% van de werkende bevolking van de tweede generatie is immers ouder dan 50 jaar.

Bij de eerste generatie, daarentegen, is het verschil in arbeidsdeelname met de groep van Belgische herkomst net het grootst binnen de oudere leeftijdscategorieën; 50-plussers met een Belgische herkomst zijn bijna dubbel zo vaak werkzaam als de eerste generatie 50-plussers met een niet-EU-herkomst.

Figuur 3.4: Werkzaamheidsgraad volgens leeftijd, generatie en herkomst (Vlaanderen, 2013)

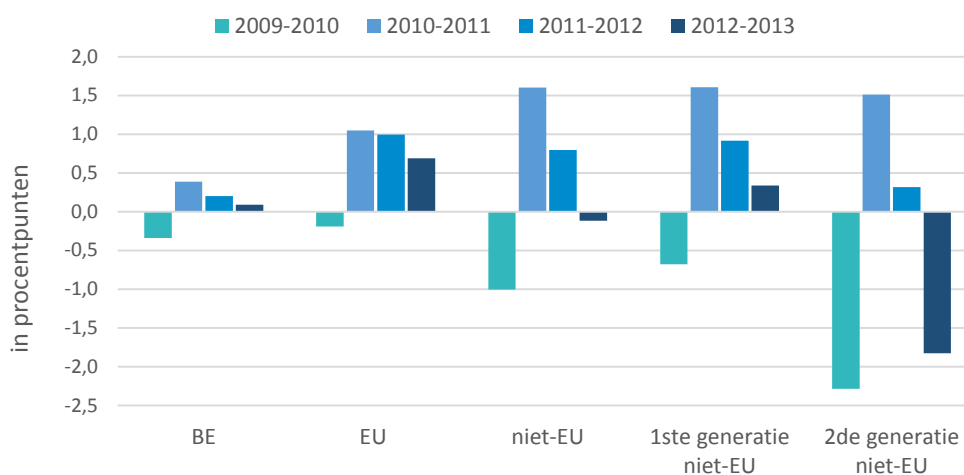

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Grote sprong voorwaarts voor de eerste generatie vrouwen

De voorbije jaren tonen aan dat de arbeidsmarktpositie van de bevolking met een niet-EU-herkomst sterker reageert op conjuncturele schommelingen. Tabel 3.3 en figuur 3.5 laten zien dat de werkzaamheidsgraad van alle herkomstgroepen gedaald is tussen 2009 en 2010. De werkzaamheidsgraad van de groep met een niet-EU-herkomst is evenwel veel sterker afgenomen dan die van de groep met een EU-herkomst of een Belgische herkomst. Daar staat tegenover dat de arbeidsdeelname van de groep met een buitenlandse herkomst in de periode 2010-2013 sterker is gestegen dan die van de groep met een Belgische herkomst, met uitzondering van de tweede generatie die tevens een forse afname van de werkzaamheidsgraad optekende tussen 2012 en 2013. Tussen de groepen blijken zich nogal behoorlijke verschillen voor te doen in de ontwikkelingen van de werkzaamheidsgraad (tabel 3.4 en figuur 3.6).

Figuur 3.5: Jaar-op-jaar evolutie van de werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie, in procentpunten (Vlaanderen, 2009-2013)

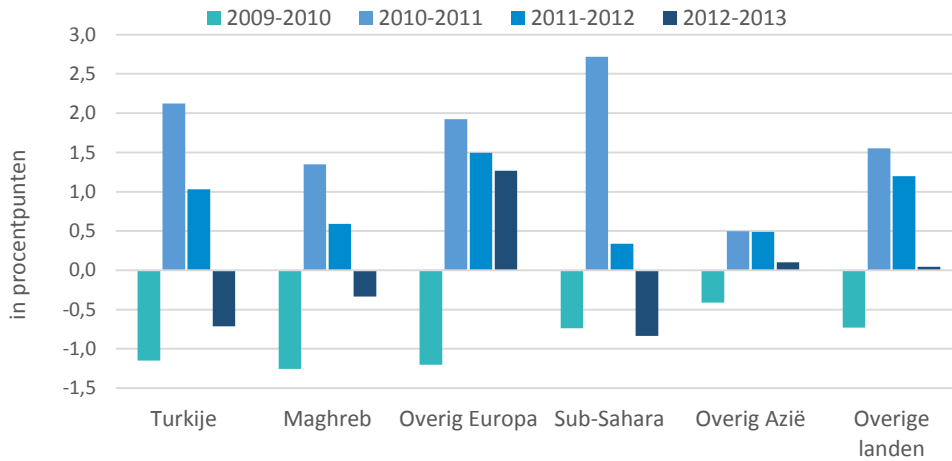
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE)

Tabel 3.3: Evolutie van de werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2009-2013)

		2009	2010	2011	2012	2013
totaal	totaal	68,0%	67,5%	67,8%	68,0%	67,9%
	BE	71,5%	71,1%	71,5%	71,7%	71,8%
	EU	53,7%	53,5%	54,6%	55,6%	56,3%
	niet-EU	45,5%	44,5%	46,1%	46,9%	46,8%
	1ste generatie	43,3%	42,6%	44,2%	45,1%	45,4%
	2de generatie	53,7%	51,4%	52,9%	53,2%	51,4%
man	totaal	73,4%	72,3%	72,4%	72,5%	72,0%
	BE	76,7%	75,7%	75,9%	76,0%	75,6%
	EU	58,3%	57,3%	58,2%	59,2%	59,5%
	niet-EU	54,0%	51,9%	53,8%	54,7%	54,1%
	1ste generatie	52,8%	51,0%	52,9%	53,9%	53,8%
	2de generatie	58,2%	55,1%	57,1%	57,5%	55,0%
vrouw	totaal	62,5%	62,6%	63,1%	63,3%	63,8%
	BE	66,1%	66,4%	67,0%	67,3%	67,9%
	EU	48,9%	49,6%	50,8%	51,8%	53,0%
	niet-EU	37,0%	37,1%	38,4%	39,2%	39,5%
	1ste generatie	33,7%	34,1%	35,5%	36,4%	37,1%
	2de generatie	49,1%	47,7%	48,7%	49,0%	47,7%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 3.6: Jaar-op-jaar evolutie van de werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio, in procentpunten (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.4: Evolutie van de werkzaamheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio en geslacht (Vlaanderen, 2009-2013)

		2009	2010	2011	2012	2013
totaal	totaal niet-EU	45,5%	44,5%	46,1%	46,9%	46,8%
	Turkije	46,7%	45,6%	47,7%	48,7%	48,0%
	Maghreb	47,2%	45,9%	47,3%	47,8%	47,5%
	Overig Europa	40,9%	39,7%	41,6%	43,1%	44,4%
	Sub-Sahara	45,1%	44,4%	47,1%	47,5%	46,6%
	Overig Azië	45,7%	45,3%	45,8%	46,3%	46,4%
	Overige landen	45,4%	44,6%	46,2%	47,4%	47,4%
	man	totaal niet-EU	54,0%	51,9%	53,8%	54,7%
	Turkije	61,2%	58,6%	60,8%	61,7%	60,3%
	Maghreb	58,0%	56,0%	57,7%	58,5%	57,9%
	Overig Europa	45,9%	43,8%	46,3%	47,7%	48,8%
	Sub-Sahara	48,0%	46,5%	49,7%	50,2%	48,7%
	Overig Azië	49,9%	48,8%	49,8%	50,5%	50,4%
	Overige landen	49,4%	47,7%	49,0%	50,4%	49,9%
vrouw	totaal niet-EU	37,0%	37,1%	38,4%	39,2%	39,5%
	Turkije	31,1%	31,6%	33,6%	34,7%	34,7%
	Maghreb	35,2%	34,9%	36,0%	36,3%	36,4%
	Overig Europa	36,4%	36,0%	37,5%	39,1%	40,5%
	Sub-Sahara	42,1%	42,2%	44,4%	44,6%	44,5%
	Overig Azië	41,7%	42,0%	42,0%	42,2%	42,4%
	Overige landen	42,4%	42,4%	44,1%	45,2%	45,6%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

3.2. Werkloosheid

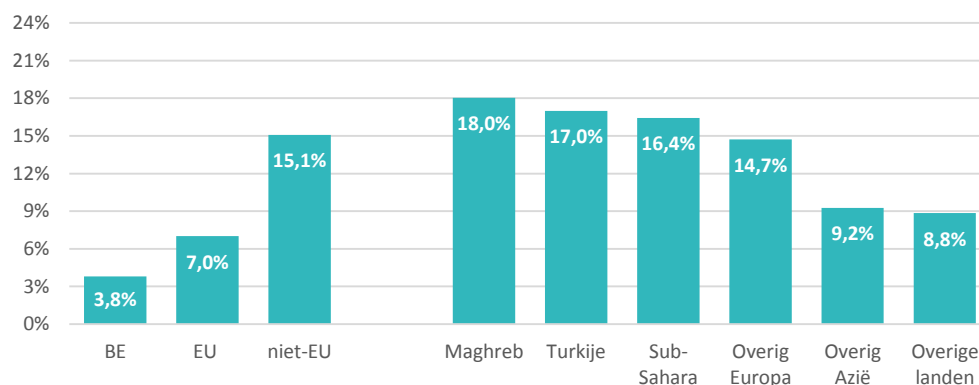
Een tweede belangrijke indicator van de arbeidsmarktpositie is het percentage van de beroepsbevolking dat werkloos is, oftewel de werkloosheidsgraad. Deze indicator wordt berekend als het (procentuele) aandeel uitkeringsgerechtigde werkzoekenden in de totale actieve beroepsbevolking (= som van werkenden en werkzoekenden) tussen 18 en 64 jaar. Deze werkloosheidsgraad verschilt van de werkloosheidsgraad van de VDAB die wordt berekend op basis van het totaal aantal geregistreerde niet-werkende werkzoekenden (en dus niet alleen de uitkeringsgerichte werkzoekenden) en van de ILO-werkloosheidsgraad op basis van de EAK die wordt berekend op basis van het totaal aantal werklozen dat de afgelopen vier weken actief gezocht heeft naar werk en onmiddellijk beschikbaar is voor de arbeidsmarkt.

Hoge werkloosheid onder Maghrebijnse, Turkse en Sub-Saharaanse groepen

De werkloosheidsgraad is bij de personen met een niet-EU-herkomst aanzienlijk hoger dan bij de personen met een EU-herkomst of een Belgische herkomst, namelijk 15,1% tegen respectievelijk 7,0% en 3,8%. Personen met een niet-EU-herkomst zijn daarmee ruim twee keer zo vaak werkloos als personen met een EU-herkomst en drieënhalve keer zo vaak als personen met een Belgische herkomst (figuur 3.7 en tabel 3.5)

Binnen de groep met een niet-EU-herkomst bestaan grote verschillen tussen de diverse herkomstgroepen. Onder de Maghrebijnse bevolking is de werkloosheid het hoogst; niet minder dan 18,0% van de Maghrebijnse beroepsbevolking zit zonder werk, dus ruim vier keer zo vaak als de groep met een Belgische herkomst. De werkloosheid van groepen met een Turkse en Sub-Saharaanse herkomst ligt op een onderling vergelijkbaar – hoog – niveau (respectievelijk 17,0% en 16,4%). De groepen met een Aziatische herkomst of met een herkomst uit de overige landen zijn het minst vaak werkloos (respectievelijk 9,2% en 8,8%), maar ook zij blijven ruim twee keer zo vaak werkloos als de groep met een Belgische herkomst.

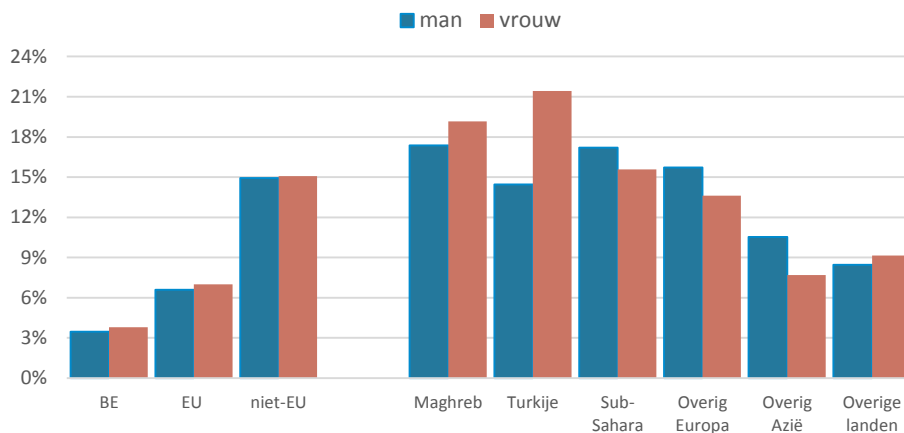
Figuur 3.7: Werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 3.8 laat zien dat mannen en vrouwen, ongeacht de herkomstgroep, vrijwel even vaak werkloos zijn. Dit geldt zowel voor de personen met een Belgische herkomst als voor de personen met een EU-herkomst of een niet-EU-herkomst. Binnen de groep met een niet-EU-herkomst bestaan wel significante genderverschillen tussen de afzonderlijke herkomstgroepen. Zo zijn Turkse en Maghrebijnse vrouwen beduidend vaker werkloos dan de Turkse en Maghrebijnse mannen. Omgekeerd zijn Sub-Saharaanse en Aziatische vrouwen minder vaak werkloos dan hun mannelijke collega's.

Figuur 3.8: Werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstgroep en geslacht (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.5: Werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio en geslacht (Vlaanderen, 2013)

	Totaal	Man	Vrouw	Vershil vrouw/man
BE	3,8%	3,5%	4,2%	+0,3 ppt.
EU	7,0%	6,6%	7,5%	+0,4 ppt.
niet-EU	15,1%	14,9%	15,3%	+0,2 ppt.
Maghreb	18,0%	17,4%	19,2%	+1,8 ppt.
Turkije	17,0%	14,5%	21,4%	+6,9 ppt.
Sub-Sahara	16,4%	17,2%	15,6%	-1,6 ppt.
Overig Europa	14,7%	15,7%	13,6%	-2,1 ppt.
Overig Azië	9,2%	10,5%	7,7%	-2,8 ppt.
Overige landen	8,8%	8,5%	9,1%	+0,6 ppt.

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

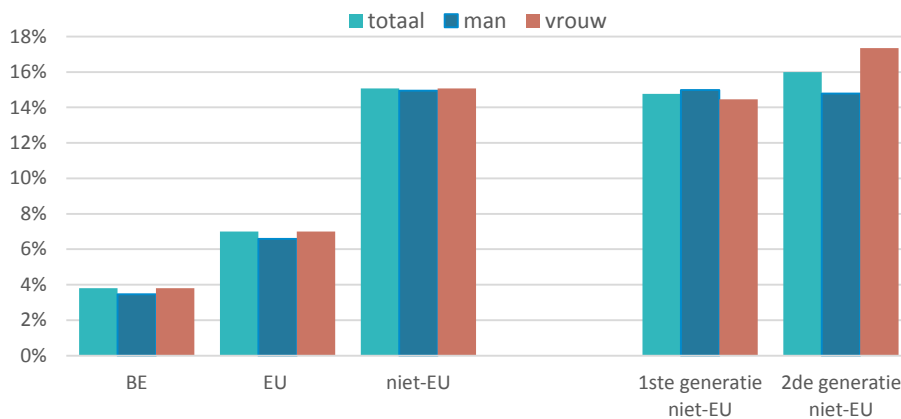
Overigens gaat het hier alleen om het deel van de vrouwen dat zich aanbiedt op de arbeidsmarkt. Zoals bekend worden werkloosheidsgegevens berekend binnen de beroepsbevolking. Personen die niet actief naar werk zoeken, blijven daardoor buiten beeld. Dit maskeert de hoge inactiviteit van met name Turkse en Maghrebijnse vrouwen. Wanneer we ons richten op de totale bevolking, dan blijkt dat ongeveer 64-65% van de Turkse en Marokkaanse vrouwen geen werk heeft (dus inactief of

werkloos is). Bij de vrouwen met een Belgische herkomst ligt dit aandeel half zo hoog, op 31,0%.

Zeer hoge jeugd- en ouderenwerkloosheid

De tweede generatie die in België is geboren en getogen, is vaker werkloos dan de in het buitenland geboren eerste generatie: 16,0% van de tweede generatie is werkloos tegenover 14,8% bij de eerste generatie (figuur 3.9 en tabel 3.6). Bij de eerste generatie zijn de verschillen in de werkloosheid tussen mannen en vrouwen relatief gering (respectievelijk 15,0% en 14,5%), terwijl bij de tweede generatie vrouwen beduidend vaker werkloos zijn dan mannen (respectievelijk 17,3% en 14,5%)

Figuur 3.9: Werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.6: Werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2013)

	Totaal	Man	Vrouw	verschil vrouw/man
BE	3,8%	3,5%	4,2%	+0,3 ppt.
EU	7,0%	6,6%	7,5%	+0,4 ppt.
niet-EU	15,1%	14,9%	15,3%	+0,2 ppt.
1 ^{ste} generatie	14,8%	15,0%	14,5%	-0,5 ppt.
2 ^{de} generatie	16,0%	14,8%	17,3%	+2,5 ppt.

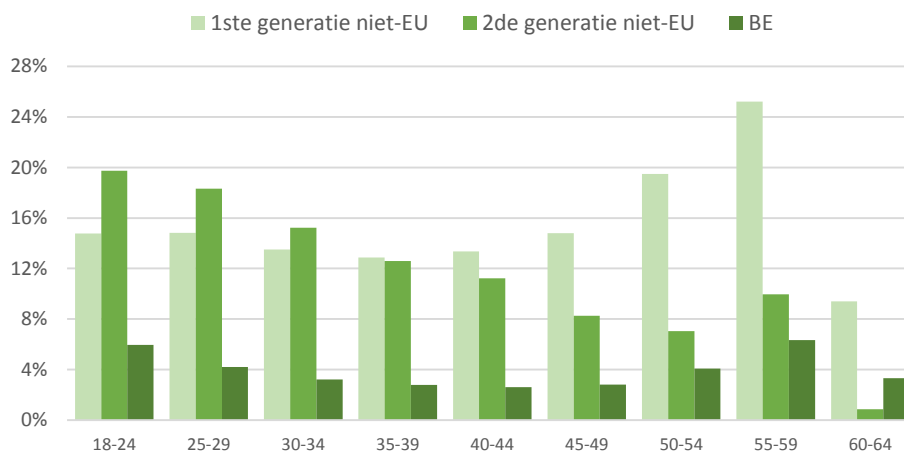
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De hogere werkloosheid van de tweede generatie heeft niet alleen te maken met hun jongere leeftijdssamenstelling en het feit dat jongeren in het algemeen een hogere werkloosheid kennen. Tot de leeftijd van 35 jaar is de werkloosheid onder de tweede generatie immers in elke leeftijdscategorie veel hoger dan onder de eerste generatie, in het bijzonder in de jongste leeftijdscategorie (figuur 3.10). Bijna één op vijf van de beroepsactieve tweede generatie tussen 18 en 24 jaar is werkloos

(19,7%). Van de eerste generatie jongeren met een niet-EU-herkomst is bijna één op zeven werkloos (14,8%). Groot is derhalve het verschil met jongeren met een Belgische herkomst, van wie in 2013 ‘slechts’ 5,9% werkloos is. Deze situatie is zeer zorgwekkend een groot aandeel van de tweede generatie tot de jongere leeftijdscategorieën behoort; Meer dan de helft van de tweede generatie werklozen is jonger dan 30 jaar (57,1%).

Bij de eerste generatie is vooral de hoge werkloosheid in de leeftijdscategorieën 50-54 jaar en 55-59 jaar verontrustend (respectievelijk 19,5% en 25,2%). Deze ligt opvallend hoog in vergelijking met de tweede generatie (respectievelijk 7,0% en 10,0%) als in vergelijking met de bevolkingsgroep met een Belgische herkomst (respectievelijk 4,1% en 6,3%). Bij de tweede generatie gaat het wederom om geringe aantallen in de oudere leeftijdscategorieën (circa 59 werkloze personen). Niet meer dan 0,7% van de tweede generatie werklozen met een niet-EU-herkomst is ouder dan 49 jaar.

Figuur 3.10: Werkloosheidsgraad volgens leeftijd, generatie en herkomst (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Werkloosheid van personen met een niet-EU-herkomst stijgt sneller

In economisch moeilijke tijden loopt de werkloosheid van de personen met een Belgische herkomst op; de werkloosheid van personen met een niet-EU-herkomst stijgt echter (veel) sterker, in het bijzonder die van de tweede generatie. Hetzelfde geldt voor de daling in werkloosheidscijfers: de daling voor personen met een niet-EU-herkomst verloopt steiler dan die voor personen met een Belgische of een EU-herkomst (tabel 3.7 en figuur 3.11). De werkloosheidsgraad van de groep met een niet-EU-herkomst ligt voortdurend ongeveer een factor 3 tot 4 hoger dan dat van de groep met een Belgische herkomst. De arbeidsmarktpositie van personen met een niet-EU-herkomst is dan ook in twee opzichten niet zo sterk. Ten eerste zijn ze vaker werkloos dan personen met een Belgische herkomst en ten tweede is hun

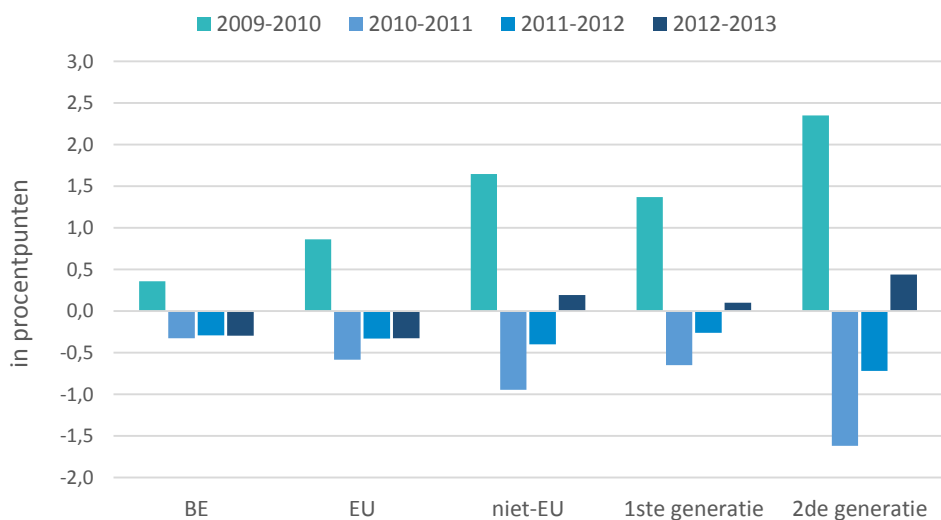
arbeidsmarktpositie gevoeliger voor conjuncturele schommelingen. Daarbij geldt ook nog eens dat het aandeel jongeren onder de groep met een niet-EU-herkomst veel hoger is dan bij de groep met een Belgische herkomst. Onder andere de invloed van deze twee factoren samen heeft geleid tot de oplopende werkloosheid in de hele groep met een niet-EU-herkomst.

Tabel 3.7: Evolutie van de werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst, generatie en geslacht (Vlaanderen, 2009-2013)

		2009	2010	2011	2012	2013
totaal	totaal	4,6%	5,4%	5,0%	4,8%	4,9%
	BE	3,9%	4,4%	4,1%	3,8%	3,8%
	EU	6,5%	7,8%	7,2%	6,9%	7,0%
	niet-EU	14,3%	16,6%	15,0%	14,4%	15,1%
	1ste generatie	13,9%	16,1%	14,8%	14,2%	14,8%
	2de generatie	15,2%	18,2%	15,8%	14,9%	16,0%
man	totaal	4,0%	4,9%	4,5%	4,3%	4,6%
	BE	3,1%	3,8%	3,5%	3,3%	3,5%
	EU	5,5%	7,1%	6,4%	6,1%	6,6%
	niet-EU	13,9%	16,7%	14,7%	13,9%	14,9%
	1ste generatie	14,0%	16,6%	14,9%	14,2%	15,0%
	2de generatie	13,8%	17,2%	14,2%	13,1%	14,8%
vrouw	totaal	5,4%	6,0%	5,6%	5,4%	5,2%
	BE	4,7%	5,1%	4,8%	4,5%	4,2%
	EU	7,8%	8,7%	8,1%	7,8%	7,5%
	niet-EU	14,8%	16,4%	15,5%	15,1%	15,3%
	1ste generatie	13,9%	15,3%	14,6%	14,4%	14,5%
	2de generatie	16,9%	19,2%	17,6%	16,9%	17,3%

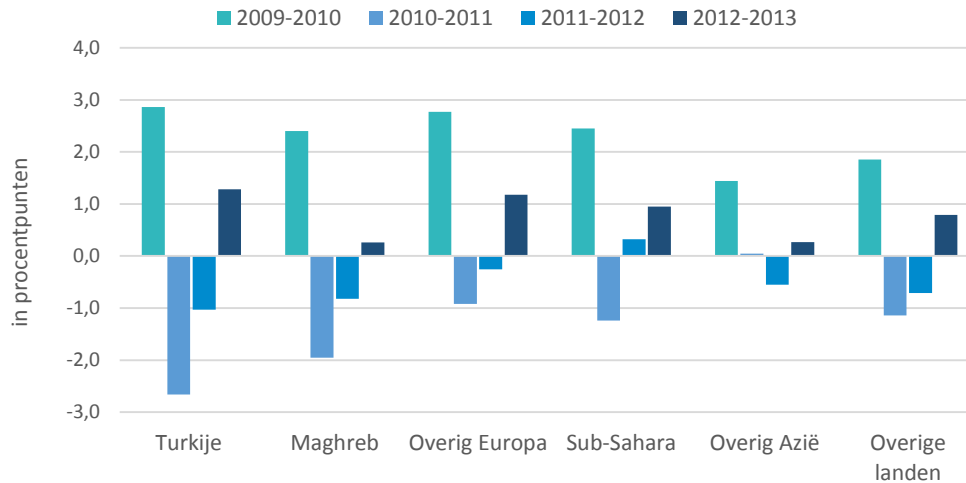
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 3.11: Jaar-op-jaar evolutie van de werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie, in procentpunten (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 3.12: Jaar-op-jaar evolutie van de werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio, in procentpunten (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Tabel 3.8: Evolutie van de werkloosheidsgraad (18-64 jaar) volgens herkomstregio en geslacht (Vlaanderen, 2009-2013)

		2009	2010	2011	2012	2013
totaal	niet-EU	14,3%	16,6%	15,0%	14,4%	15,1%
	Turkije	16,5%	19,4%	16,7%	15,7%	17,0%
	Maghreb	18,1%	20,6%	18,6%	17,8%	18,0%
	Overig Europa	11,9%	14,7%	13,8%	13,5%	14,7%
	Sub-Sahara	13,9%	16,4%	15,2%	15,5%	16,4%
	Overig Azië	8,0%	9,5%	9,5%	9,0%	9,2%
	Overige landen	8,1%	9,9%	8,8%	8,1%	8,8%
man	niet-EU	13,9%	16,7%	14,7%	13,9%	14,9%
	Turkije	13,1%	16,6%	14,0%	12,8%	14,5%
	Maghreb	17,9%	20,6%	18,0%	16,8%	17,4%
	Overig Europa	12,6%	15,9%	14,3%	14,2%	15,7%
	Sub-Sahara	14,4%	17,1%	15,4%	15,6%	17,2%
	Overig Azië	9,1%	11,0%	10,7%	10,1%	10,5%
	Overige landen	7,5%	9,8%	8,3%	7,7%	8,5%
vrouw	niet-EU	14,8%	16,4%	15,5%	15,1%	15,3%
	Turkije	23,0%	24,4%	21,7%	20,9%	21,4%
	Maghreb	18,7%	20,5%	19,6%	19,5%	19,2%
	Overig Europa	11,1%	13,3%	13,2%	12,8%	13,6%
	Sub-Sahara	13,4%	15,6%	14,9%	15,3%	15,6%
	Overig Azië	6,8%	7,8%	8,2%	7,7%	7,7%
	Overige landen	8,6%	10,0%	9,2%	8,3%	9,1%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Hoofdstuk 4: Loontrekkende tewerkstelling en sectoren

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de sectorale vertegenwoordiging van loontrekkenden met een buitenlandse herkomst. Eerst wordt de omvang en de evolutie van de loontrekkende tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst in de verschillende WSE-sectorgroepen van naderbij bekeken. Vervolgens wordt het aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst in de verschillende sectoren in kaart gebracht. Van de loontrekkenden met een niet-EU-herkomst wordt tevens de verhouding tussen personen geboren in het buitenland (= 1ste generatie) en personen geboren in België (=2de generatie) besproken.

In totaal beschikken we over cijfers van de loontrekkenden uit bijna honderd verschillende paritaire comités. Een 20-tal van deze paritaire comités zijn op hun beurt nog eens opgedeeld in twee of meer paritaire subcomités. Om overzichtelijke analyses van de loontrekkenden in deze paritaire comités mogelijk te maken, gebruiken we de WSE-indeling van sectorgroepen die de verschillende paritaire comités hergroepeert die op een of andere manier aan elkaar verwant zijn¹. Een gedetailleerd overzicht van welke paritaire comités onder welke sectorgroepen vallen, wordt weergegeven in tabel 4.5 (p. 46).

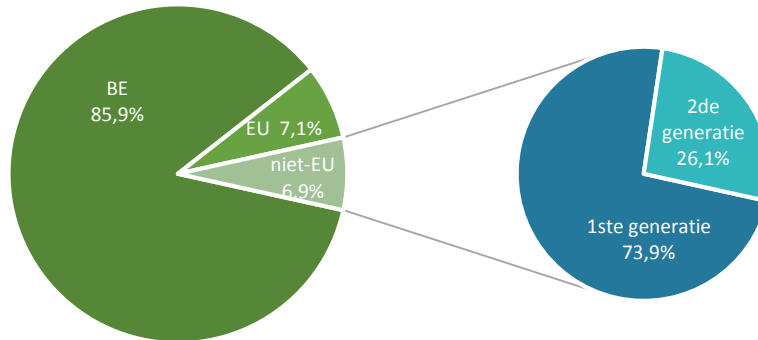
De KSZ-cijfers die in dit hoofdstuk worden opgenomen hebben betrekking op alle loontrekkenden die in Vlaanderen wonen. Het gaat zowel om werknemers die vallen onder het sociale zekerheidsstelsel van de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid als om werknemers die vallen onder het sociale zekerheidsstelsel van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten.

4.1. Eén op zeven loontrekkenden heeft een buitenlandse herkomst

In 2013 waren er ruim 2,26 miljoen loontrekkenden in Vlaanderen. Ruim 6,9% van alle werknemers had een niet-EU-herkomst (tabel 4.1). Het ging om 156.200 werknemers waarvan 116.000 tot de eerste generatie behoorde en 40.200 tot de tweede generatie. Nog eens 7,1% van de loontrekkenden had een EU-herkomst (160.000). In totaal waren er dus 316.200 loontrekkenden met een buitenlandse herkomst, oftewel 14,0% van alle loontrekkenden in Vlaanderen.

¹<http://www.steunpuntwse.be/node/2529>

Figuur 4.1: Verdeling van de loontrekkende bevolking volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

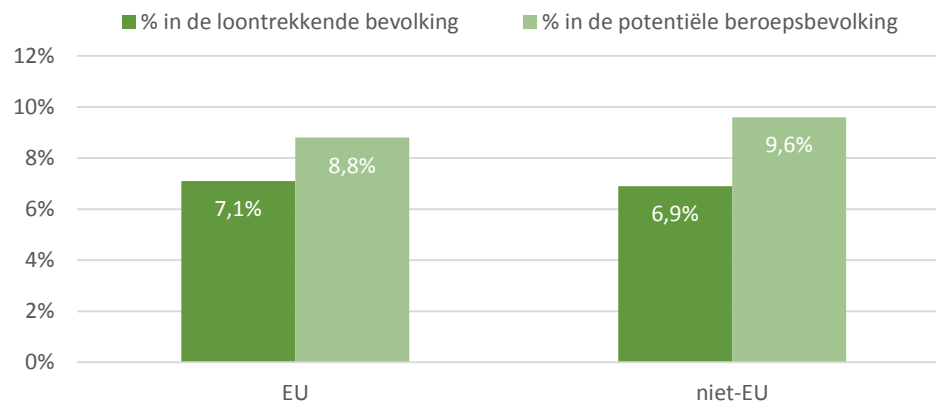
Tabel 4.1: Verdeling van de loontrekkende bevolking volgens herkomst en generatie, in absolute aantallen en percentages (Vlaanderen, 2013)

	Aantal en aandeel in 2013	
	(x 1.000)	(%)
Totaal	2.266,1	100,0%
BE	1.947,0	85,9%
EU	160,0	7,1%
niet-EU	156,2	6,9%
1ste generatie	116,0	5,1%
2de generatie	40,2	1,8%
onbekend	2,8	0,1%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Personen met een buitenlandse herkomst zijn minder goed vertegenwoordigd in de totale loontrekkende bevolking (14,0%) dan in de totale potentiële beroepsbevolking (18,4%), met name de groep met een niet-EU-herkomst (figuur 4.2).

Figuur 4.2: Aandeel van personen met een buitenlandse herkomst in de loontrekkende bevolking en in de potentiële beroepsbevolking (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

4.2. Tegengestelde groeibewegingen in de loontrekkende tewerkstelling

In de voorbije jaren is het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst fors toegenomen in Vlaanderen: van 249.500 in 2009 tot 316.200 in 2013, oftewel een stijging van 66.700 loontrekkenden (tabel 4.2). Vooral het aantal loontrekkenden met een niet-EU-herkomst is fors toegenomen: van 120.200 in 2009 tot 156.200 in 2013, wat neerkomt op een procentuele toename van 30,1% (circa +36.200). De groei was procentueel sterker onder de eerste generatie dan onder de tweede generatie (respectievelijk +31,8% en +25,5%). In dezelfde periode is tevens het aantal loontrekkenden met een EU-herkomst toegenomen met 23,5% (+30.500).

Het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst is tevens harder gegroeid dan de betreffende beroepsbevolking tussen 2009 en 2013, met name onder de groep met een EU-herkomst (+23,5% versus +16,9%) en onder de groep met een niet-EU-herkomst geboren in het buitenland (+31,5% versus +25,5%). Onder de tweede generatie, daarentegen, was de groei in de loontrekkende tewerkstelling kleiner dan de groei in de potentiële beroepsbevolking (+25,5% versus +33,9%). Daarentegen is het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst afgenomen met 2,2% (-42.700), wat in verhouding is tot hun afname in de potentiële beroepsbevolking (-2,2%). Deze afname bij loontrekkenden met een Belgische herkomst en toename bij loontrekkenden met een buitenlandse herkomst resulteerde in een algemene tewerkstellingsgroei van 24.400 loontrekkenden tussen 2009 en 2013 (+1,1%).

Tabel 4.2: Loontrekkende bevolking volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2009-2013)

	2013		Toename sinds 2009	
	(x 1.000)		(x 1.000)	(%)
Totaal	2.266,1		+24,4	+1,1%
BE	1.947,0		-42,7	-2,1%
EU	160,0		+30,5	+23,5%
niet-EU	156,2		+36,2	+30,1%
1ste generatie		116,0	+28,0	+31,8%
2de generatie		40,2	+8,2	+25,5%
Onbekend	2,8		-	-

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Deze tegengestelde groeibewegingen tussen de herkomstgroepen hebben te maken met de leeftijdsamenstelling van beide groepen. Onder loontrekkenden met een Belgische herkomst is duidelijk sprake van vergrijzing, terwijl loontrekkenden met een buitenlandse herkomst zorgen voor de aanwas van de loontrekkende bevolking. De impact op de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst verschilt natuurlijk per sectorgroep, maar hoe dan ook ontsnapt haast geen enkele sectorgroep aan deze ontwikkelingen.

4.3. Grootste sectorgroepen: diensten aan ondernemingen en personen, social profit en publieke sector

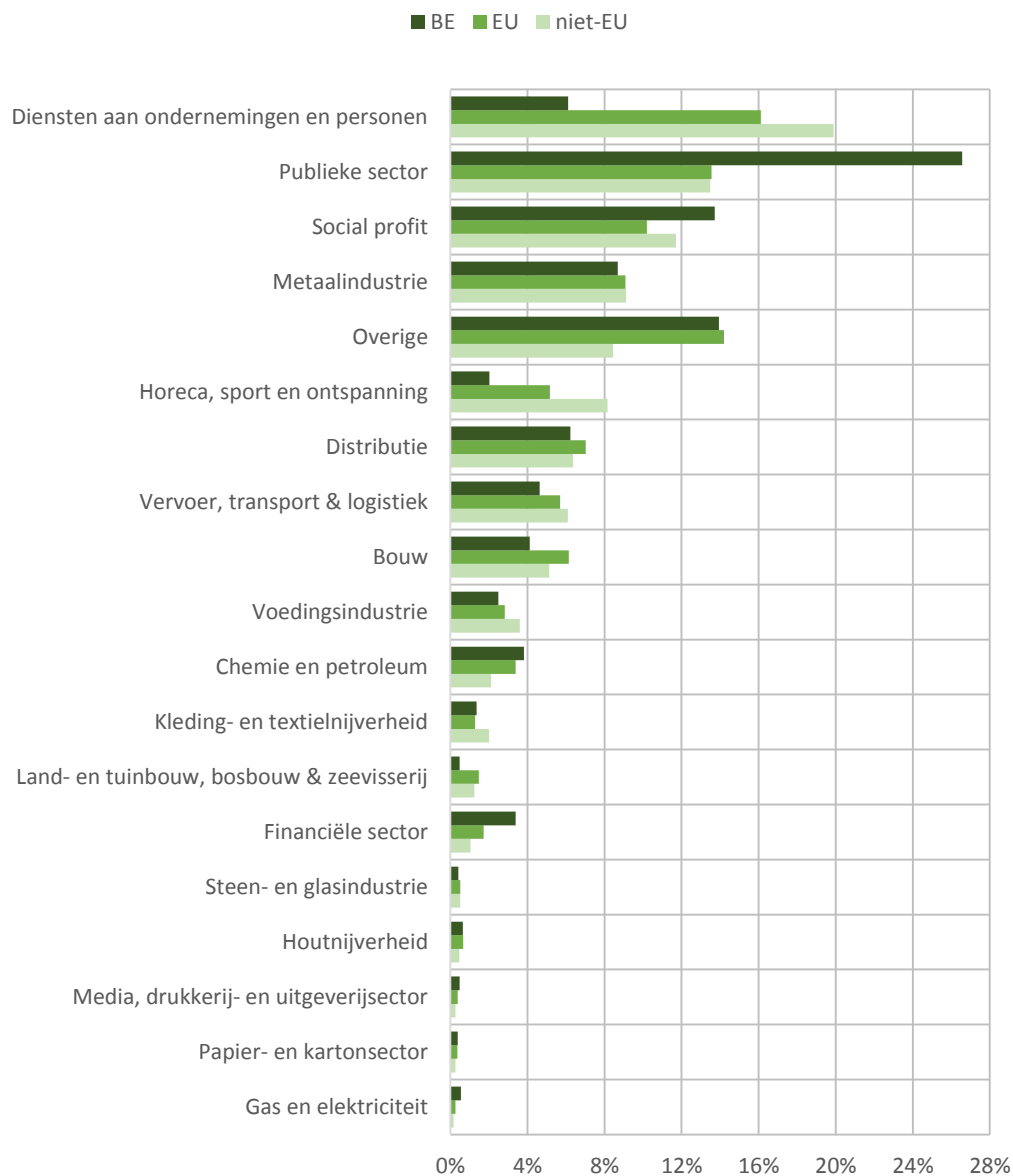
De **diensten aan de ondernemingen en personen** is zonder twijfel de grootste sectorgroep voor loontrekkenden met een buitenlandse herkomst. In deze sectorgroep werkte 16,1% van de loontrekkenden met een EU-herkomst (25.800) en 19,9% van de loontrekkenden met een niet-EU-herkomst (31.100), maar slechts 6,1% van de loontrekkenden met een Belgische herkomst (figuur 4.3 en tabel 4.3). De loontrekkenden met een buitenlandse herkomst zijn voornamelijk goed vertegenwoordigd in de uitzendbedrijven, de schoonmaak- en ontsmettingsdiensten en de erkende ondernemingen voor buurtwerken en –diensten (tabel 4.5). Ook in de **publieke sector** en de **social profit** werkten loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in relatief grote aantallen, respectievelijk 21.700 en 16.300 werknemers met een EU-herkomst en 21.100 en 18.300 werknemers met een niet-EU-herkomst. In de **publieke sector** zijn de verschillen in verdeling tussen loontrekkenden met een Belgische herkomst en loontrekkenden met een buitenlandse herkomst wel opvallend groot. Waar van de loontrekkenden met een Belgische herkomst 26,6% in de publieke sector werkte, was dat van de loontrekkenden met een EU-herkomst slechts 13,6% en van loontrekkenden met een niet-EU-herkomst 13,5%.

Tabel 4.3: Verdeling van de loontrekkende bevolking volgens herkomst en sectorgroep, in absolute aantallen en percentages (Vlaanderen, 2013)

	BE		EU		niet-EU	
	(x1.000)	(%)	(x1.000)	(%)	(x1.000)	(%)
Totaal	1.947,2	100,0%	160,0	100,0%	156,2	100,0%
Diensten aan ondernemingen en personen	119,0	6,1%	25,8	16,1%	31,1	19,9%
Publieke sector	517,2	26,6%	21,7	13,6%	21,1	13,5%
Social profit	267,1	13,7%	16,3	10,2%	18,3	11,7%
Metaalindustrie	169,1	8,7%	14,5	9,1%	14,2	9,1%
Overige	271,5	13,9%	22,7	14,2%	13,2	8,4%
Horeca, sport en ontspanning	39,4	2,0%	8,3	5,2%	12,7	8,1%
Distributie	121,3	6,2%	11,2	7,0%	9,9	6,4%
Vervoer, transport & logistiek	90,1	4,6%	9,1	5,7%	9,5	6,1%
Bouw	80,1	4,1%	9,8	6,1%	8,0	5,1%
Voedingsindustrie	48,3	2,5%	4,5	2,8%	5,6	3,6%
Chemie en petroleum	74,4	3,8%	5,4	3,4%	3,3	2,1%
Kleding- en textielnijverheid	26,5	1,4%	2,0	1,3%	3,1	2,0%
Land- en tuinbouw, bosbouw & zeevisserij	9,2	0,5%	2,4	1,5%	1,9	1,2%
Financiële sector	65,9	3,4%	2,7	1,7%	1,6	1,0%
Steen- en glasindustrie	8,0	0,4%	0,8	0,5%	0,8	0,5%
Houtnijverheid	12,7	0,6%	1,1	0,7%	0,7	0,5%
Media, drukkerij- en uitgeverijsector	9,3	0,5%	0,6	0,4%	0,4	0,3%
Papier- en kartonsector	7,4	0,4%	0,6	0,4%	0,4	0,3%
Gas en elektriciteit	10,6	0,5%	0,4	0,3%	0,3	0,2%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 4.3: Verdeling van de loontrekkende bevolking volgens herkomst en sectorgroep, in percentages (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 4.4 toont enerzijds de sectorale evolutie van de loontrekkende tewerkstelling van personen met Belgische herkomst tussen 2009 en 2013 en anderzijds de evolutie van de loontrekkende tewerkstelling van personen met een EU- en een niet-EU-herkomst in dezelfde periode. Bijna alle sectorgroepen noteren ten opzichte van 2009 een stijging van het aantal loontrekkenden met een buitenlandse

herkomst in 2013, zowel bij loontrekkenden met een EU-herkomst als loontrekkenden met een niet-EU-herkomst. De enige uitzondering is de **land- en tuinbouw, bosbouw en visserij**. In deze sectorgroep wordt een beperkte afname in de tewerkstelling van personen met een niet-EU-herkomst vastgesteld tussen 2009 en 2013 (-8,8%, -200)

Figuur 4.4: Procentuele evolutie van de loontrekkende tewerkstelling tussen 2009 en 2013 (Vlaanderen)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Niet alleen de sectorgroepen die een globale tewerkstellingsgroei noteren, zoals de **diensten aan ondernemingen en personen** en de **social profit**, tonen een stijgende trend van werknemers met een buitenlandse herkomst. Ook de 'krimpende' sectorgroepen, zoals de **metaalindustrie** en de **publieke sector**, noteren een toename van het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst. Het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst, daarentegen, daalde in de meeste sectorgroepen, behalve in de groeisectoren **diensten aan ondernemingen en personen** en de **social profit**. Ook in de kleinere sectorgroep **gas en elektriciteit** blijft het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst toenemen. Verhoudingsgewijs is de groei in deze sectorgroepen evenwel sterker onder loontrekkenden met een buitenlandse herkomst dan onder loontrekkenden met een Belgische herkomst.

In absolute aantallen realiseerde de sectorgroep **diensten aan ondernemingen en personen** de grootste tewerkstellingsgroei tussen 2009 en 2013, zowel onder loontrekkenden met een buitenlandse herkomst als onder loontrekkenden met een Belgische herkomst (tabel 4.4 en 4.5). De tewerkstellingsgroei was wel opvallend sterker onder loontrekkenden met een EU-herkomst (+12.000, +87,4%) en loontrekkenden met een niet-EU-herkomst (+10.000, +47,2%) dan onder loontrekkenden met een Belgische herkomst (+17.700, +17,5%).

De **social profit** noteerde een toename van 5.000 loontrekkenden met een EU-herkomst en 7.100 loontrekkenden met een niet-EU-herkomst tussen 2009 en 2013, wat goed is voor een stijging van respectievelijk +44,6% en +63,3%. Ook hier gaat de loontrekkende tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst verhoudingsgewijs sterker vooruit dan die van personen met een Belgische herkomst (+27.600, +11,5%).

Ook in de **publieke sector** is het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in grote aantallen toegenomen, ondanks de globale afbouw van de tewerkstelling tussen 2009 en 2013. Het aantal loontrekkenden met een EU-herkomst en een niet-EU-herkomst is gestegen met respectievelijk 3.200 en 6.400 personen (+17,6% en +43,6%) tussen 2009 en 2013, terwijl het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst daalde met 12.500 personen (-2,4%).

De sectorgroepen **distributie** en **horeca** kenden eveneens een significante toename in de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst (respectievelijk +4.300 en +2.700 loontrekkenden), terwijl de tewerkstelling van personen met een Belgische herkomst afnam met 1.100 werknemers in de distributie (-0,9%) en 4.100 werknemers in de horeca (-9,3%). Vooral onder loontrekkenden met een niet-EU-herkomst is de tewerkstelling in de distributie (+2.700, +36,6%) en de horeca (+2.600, +25,2%) sterk gestegen en minder onder loontrekkenden met een EU-herkomst (respectievelijk +1.600 en +1.100).

In de **bouwnijverheid** was de groei onder loontrekkenden met een EU-herkomst (+2.400, +32,5%) opvallend hoger dan onder loontrekkenden met een niet-EU-herkomst (+1.200, +17,9%) in de periode 2009-2013. Tegelijkertijd is het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst gedaald met 4.700 (-5,5%) in dezelfde periode.

De industriële sectorgroepen die bijna allen te kampen hadden met een tewerkstellingskrimp, tonen eveneens een stijging in de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst. Tussen 2009 en 2013 nam in de **metaalindustrie** het aantal loontrekkenden met een buitenlandse herkomst toe met 400 werknemers met een EU-herkomst en 700 werknemers met een niet-EU-herkomst, terwijl het aantal loontrekkenden met een Belgische herkomst maar liefst daalde met 20.300 werknemers tussen 2009 en 2013. Gelijkaardige ontwikkelingen doen zich voor in de **chemie en petroleum**, de **houtnijverheid**, de **media-, drukkerij- en uitgeverijsector**, de **papier- en kartonsector** en de **voedingsindustrie**. In absolute aantallen gaat het in deze laatstgenoemde sectorgroepen evenwel om zeer beperkte toenames van loontrekkenden met een buitenlandse herkomst.

Tabel 4.4: Evolutie loontrekkende tewerkstelling volgens herkomst en sectorgroep (Vlaanderen, 2009-2013)

	Totaal			Belgische herkomst			EU-herkomst			Niet-EU-herkomst		
	2013 (x 1.000)	Evolutie sinds 2009 (x 1.000)	(%)	2013 (x1.000)	Evolutie sinds 2009 (x 1.000)	(%)	2013 (x 1.000)	Evolutie sinds 2009 (x 1.000)	(%)	2013 (x 1.000)	Evolutie sinds 2009 (x 1.000)	(%)
Totaal	2.266,1	+24,4	1,1%	1.947,2	-42,7	-2,1%	160,0	+30,5	+23,5%	156,2	+36,2	+30,1%
Bouw	98,1	-1,1	-1,1%	80,1	-4,7	-5,5%	9,8	+2,4	+32,5%	8,0	+1,2	+17,9%
Chemie en petroleum	83,2	-4,1	-4,7%	74,4	-4,6	-5,9%	5,4	+0,2	+4,1%	3,3	+0,4	+11,9%
Diensten aan ondernemingen & personen	176,2	+39,8	29,2%	119,0	+17,7	+17,5%	25,8	+12,0	+87,4%	31,1	+10,0	+47,2%
Distributie	142,7	3,1	2,2%	121,3	-1,1	-0,9%	11,2	+1,6	+16,2%	9,9	+2,7	+36,6%
Financiële sector	70,4	-2,2	-3,0%	65,9	-3,0	-4,4%	2,7	+0,4	+15,2%	1,6	+0,5	+39,3%
Gas en elektriciteit	11,3	0,6	6,0%	10,6	+0,5	+5,3%	0,4	+0,1	+15,3%	0,3	0,0	+19,1%
Horeca, sport en ontspanning	60,6	-0,3	-0,6%	39,4	-4,1	-9,3%	8,3	+1,1	+16,0%	12,7	+2,6	+25,2%
Houtnijverheid	14,5	-2	-12,3%	12,7	-2,2	-14,8%	1,1	+0,1	+12,7%	0,7	+0,1	+8,4%
Kleding- en textielnijverheid	31,7	-7,8	-19,8%	26,5	-8	-23,1%	2,0	nb	+1,4%	3,1	+0,1	+3,4%
Land-, tuin- en bosbouw & zeevisserij	13,5	0,7	5,8%	9,2	nb	+0,4%	2,4	+0,9	+58,9%	1,9	-0,2	-8,8%
Media, drukkerij- en uitgeverijsector	10,3	-1,7	-14,1%	9,3	-1,7	-15,4%	0,6	-0,01	-1,3%	0,4	+0,0	+3,3%
Metaalindustrie	198,2	-19,1	-8,8%	169,1	-20,3	-10,7%	14,5	+0,4	+2,9%	14,2	+0,7	+5,4%
Papier- en kartonsector	8,4	-0,9	-9,9%	7,4	-1,0	-11,4%	0,6	+0,02	+3,0%	0,4	+0,0	+4,8%
Social profit	302	+39,8	15,2%	267,1	+27,6	11,5%	16,3	+5,0	+44,6%	18,3	+7,1	+63,3%
Steen- en glasindustrie	9,6	-1,5	-13,4%	8,0	-1,6	-16,4%	0,8	+0,1	+7,9%	0,8	+0,0	+2,5%
Vervoer, transport & logistiek	108,8	-5,2	-4,6%	90,1	-7,9	-8,1%	9,1	+1,0	+11,8%	9,5	+1,8	+22,7%
Voedingsindustrie	58,5	+0,7	1,2%	48,3	-1,2	-2,3%	4,5	+0,9	+25,1%	5,6	+0,9	+19,5%
Overige sectoren	307,7	-11,7	-3,7%	271,5	-14,8	-5,2%	22,7	+1,1	+4,9%	13,2	+2,0	+18,1%
Publieke sector	560,5	-2,7	-0,5%	517,2	-12,5	-2,4%	13,9	+3,2	+17,6%	21,1	+6,4	+43,6%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

4.4. Sectorale vertegenwoordiging van personen met een buitenlandse herkomst

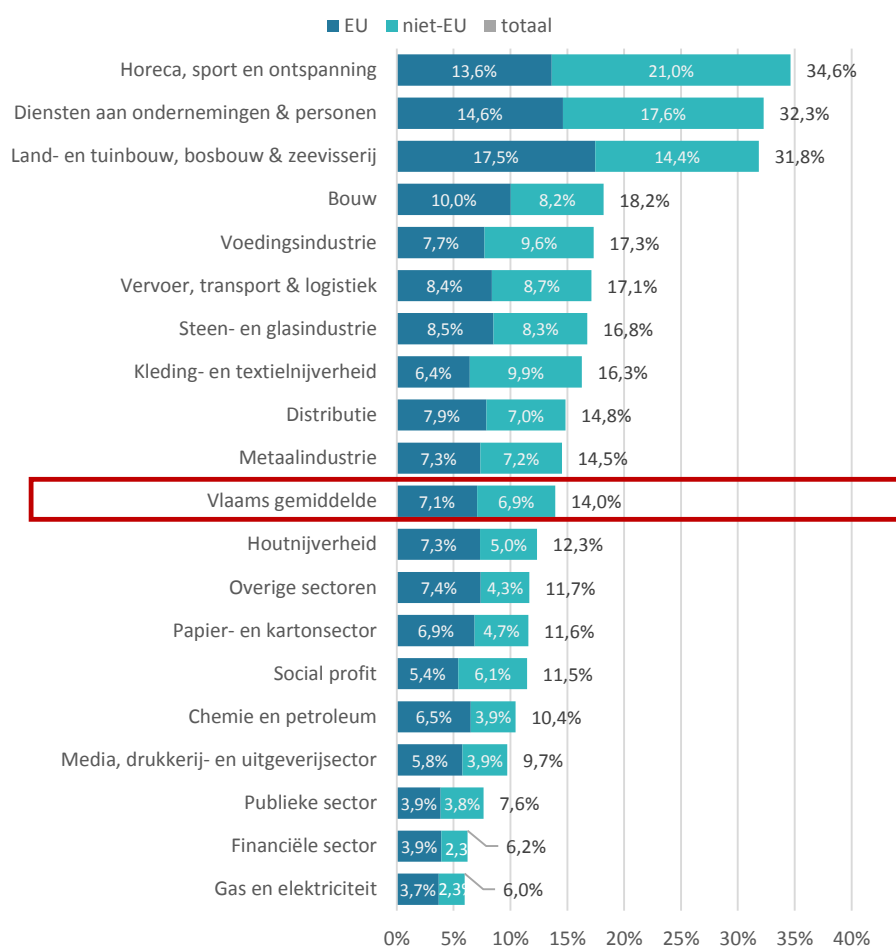
Om te weten in welke mate loontrekkenden met een buitenlandse herkomst over- of -ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde sectorgroepen, moeten we tevens rekening houden met de grootte van de verschillende sectorgroepen. Een goede maatstaf om de sectorgroepen onderling te vergelijken is het aandeel loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in de totale loontrekkende tewerkstelling. Deze indicator geeft aan in welke mate loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in een bepaalde sector sterker of minder sterk aanwezig zijn dan gemiddeld in Vlaanderen. Over alle sectorgroepen heen heeft 6,9% van de werknemers een niet-EU-herkomst en 7,1% een EU-herkomst, in totaal gaat het om 14% van alle werknemers in Vlaanderen.

Een drietal sectorgroepen onderscheiden zich met een groot aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst, met name de **horeca** (34,6%), de **diensten aan ondernemingen en personen** (32,2%) en de **land- en tuinbouw** (31,8%). In deze sectorgroepen ligt het aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst ruim twee maal hoger dan gemiddeld in Vlaanderen (14,0%).

In de **diensten aan ondernemingen en personen** is het hoge aandeel van werknemers in de eerste plaats toe te schrijven aan de grote vertegenwoordiging van personen met een buitenlandse herkomst in de schoonmaak- en ontsmettingsdiensten (47,3%), de uitzendarbeid (35,2%) en de erkende ondernemingen van buurtwerken of -diensten (39,3%) (tabel 4.5). Loontrekkenden met een niet-EU-herkomst zijn vooral sterk vertegenwoordigd in de schoonmaak- en ontsmettingsdiensten (35,4%) en uitzendarbeid (21,2%), terwijl loontrekkenden met een EU-herkomst vaker terug te vinden zijn in de erkende ondernemingen voor buurtwerken en -diensten (22,3%), in het bijzonder loontrekkenden met een Oost-Europese herkomst (13,7%).

Andere sectorgroepen met een gemiddeld hoger aandeel werknemers met een buitenlandse herkomst zijn de **bouw** (18,2%), de **voedingsindustrie** (17,3%) en de **vervoer, transport en logistiek** (17,1%). Binnen de sectorgroep **vervoer, transport en logistiek** zijn werknemers met een niet-EU-herkomst voornamelijk actief in het paritair comité van transport en logistiek (11,7%) en in het stads- en streekvervoer (9,2%), en minder vaak in de binnenscheepvaart (4,9%), de handelsluchtvaart (5,6%) en het havenbedrijf (5,6%). Opvallend in het havenbedrijf is dat het aandeel werknemers met een niet-EU-herkomst opvallend hoger ligt in het havenbedrijf van Gent (23,9%) dan in het havenbedrijf van Antwerpen (3,6%) of Zeebrugge-Brugge (3,4%).

Figuur 4.5: Aandeel loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in de totale loontrekkende bevolking volgens sectorgroep (Vlaanderen, 2013)

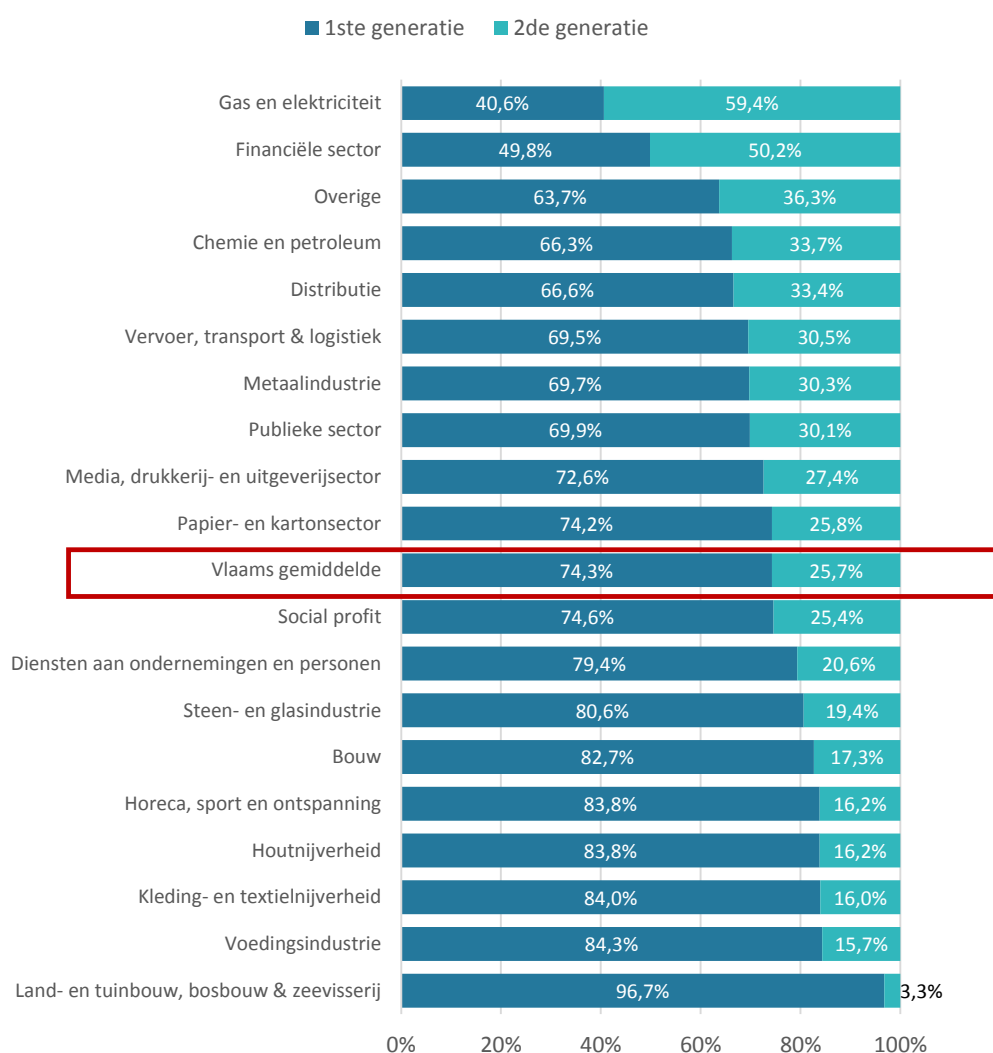
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Omgekeerd zijn werknemers met een buitenlandse herkomst in beperkte mate actief in de sectorgroep **gas en elektriciteit** en in de **financiële sector**. Circa 6,0% van de werknemers in deze sectorgroepen heeft een buitenlands herkomst. Vooral loontrekkenden met een niet-EU-herkomst zijn minder vaak werkzaam in deze sectoren. In de **financiële sector** zijn vooral in de kleinere paritaire comités voor de notarisbedienden (1,6%) en de openbare kredietinstellingen (0,9%) weinig loontrekkenden met een niet-EU-herkomst tewerkgesteld. Ook in het grootste paritaire comité, dat van de banksector, heeft slechts 2,0% van de werknemers een niet-EU-herkomst. Een iets hoger percentage werknemers met een niet-EU-herkomst vinden we evenwel terug in het verzekeringswezen (3,0%) en de makelarij en verzekeringsagentschappen (2,9%).

De vertegenwoordiging van personen met een buitenlandse herkomst in de **publieke sector** blijft tevens zeer beperkt, ondanks de forse toename van loontrekkenden met een buitenlandse herkomst in de periode 2009-2013. Dit geldt zowel voor de groep met een EU-herkomst als voor de groep met een niet-EU-herkomst.

In figuur 4.6 wordt van de werknemers met een niet-EU-herkomst de verhouding tussen eerste en tweede generatie weergegeven. Deze figuur toont duidelijk aan dat de sectorgroepen waar weinig werknemers met een niet-EU-herkomst actief zijn, een opvallend hoger aandeel van de tweede generatie optekenen. In de (kleinere) sector van **gas en elektriciteit** is het aandeel van de tweede generatie het hoogst, namelijk 59,4%. Bijna zes op tien werknemers met een niet-EU-herkomst in deze sectorgroep behoort dus tot de tweede generatie. Ook in de **financiële sector** ligt het aandeel van de tweede generatie hoger dan gemiddeld. In deze sectorgroep is de tweede generatie goed voor 50,2%, terwijl gemiddeld in Vlaanderen 25,7% tot de tweede generatie behoort.

Figuur 4.6: Loontrekkende bevolking met een niet-EU-herkomst volgens generatie en WSE-sectorgroep (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

De industriële sectorgroepen vertonen een vrij divers beeld. In de **chemie en petroleum** en de **metaalindustrie** ligt het aandeel van de tweede generatie hoger dan gemiddeld (resp. 33,7% en 30,3%), terwijl in de **voedingsindustrie**, de **kleding- en textielnijverheid**, de **houtnijverheid** en de **bouwnijverheid** een opvallend lager aandeel van de tweede generatie optekenen (circa 16%-17%). Ook in de **diensten aan ondernemingen en personen** en in het bijzonder in de **horeca, sport en ontspanning** is de tweede generatie minder vaak terug te vinden. In de **land- en tuinbouw**, ten slotte, ligt het aandeel van de tweede generatie het laagst. Slechts 3,3% van de werknemers met een niet-EU-herkomst in deze sectorgroep is geboren in België.

Tabel 4.5: Enkele kerncijfers loontrekkende bevolking volgens herkomst en sectorgroep/paritair comités, in absolute aantallen en in percentages (Vlaanderen, 2013)

	Totaal (x1.000)	% in de totale loontrekkende bevolking			Groei sinds 2009 In absolute aantallen (x1.000)		
		BE	EU	Niet-EU	BE	EU	niet-EU
Totaal	2.266,1	85,9%	7,1%	6,9%	-42,69	+30,47	+36,18
01. Bouw	98,1	81,7%	10,0%	8,2%	-4,70	+2,41	+1,21
124 bouwbedrijf	98,1	81,7%	10,0%	8,2%	-4,70	+2,41	+1,21
02. Chemie en petroleum	83,2	89,5%	6,5%	3,9%	-4,63	+0,21	0,35
116 scheikundige nijverheid	30,5	87,3%	6,0%	6,6%	-3,32	+0,01	+0,14
117 petroleumnijverheid en -handel	1,1	91,8%	4,9%	3,3%	+0,13	+0,02	+0,01
207 scheikundige nijverheid	47,3	90,7%	6,8%	2,4%	-1,43	+0,18	+0,20
211 petroleumnijverheid en -handel	4,2	90,8%	6,7%	2,4%	0,00	+0,01	0,00
03. Diensten aan ondernemingen en personen	176,2	67,5%	14,6%	17,6%	17,68	12,02	9,96
121 schoonmaak- en ontsmettingsondernemingen	20,4	52,5%	11,9%	35,4%	-1,58	+0,44	+1,55
219 erkende controleorganismen	2,0	92,0%	5,0%	2,9%	+0,69	+0,05	+0,04
314 kappersbedrijf en schoonheidszorgen	8,9	75,0%	11,8%	12,9%	-0,26	+0,06	+0,20
317 bewakings- en/of toezichtsdiensten	8,0	82,2%	7,9%	9,7%	-0,05	+0,06	+0,22
320 begrafenisondernemingen	1,1	94,3%	5,1%	0,4%	+0,04	+0,02	0,00
322.00 uitzendarbeid (excl. 322.01)	54,3	64,6%	14,0%	21,2%	+0,69	+2,36	+2,55
322.01 erkende ondernemingen v. buurtwerken of -diensten	54,3	60,5%	22,3%	17,0%	+9,75	+8,32	+4,85
323 beheer van gebouwen & dienstboden	5,4	82,6%	10,7%	6,5%	+0,96	+0,14	+0,13
335 sociale organisaties	2,5	94,0%	3,9%	1,9%	0,00	+0,02	+0,01
336 vrije beroepen	17,2	90,4%	5,8%	3,8%	+7,33	+0,54	+0,38
339 erkende maatschappijen voor sociale huisvesting	2,1	90,0%	5,5%	4,4%	+0,13	+0,03	+0,04
04. Distributie	142,7	85,0%	7,9%	7,0%	-1,15	+1,57	+2,66
119 handel in voedingswaren	21,3	80,2%	8,0%	11,6%	-1,44	+0,31	+0,61
127 handel in brandstoffen	3,6	89,6%	6,6%	3,7%	+0,24	+0,06	+0,04
201 zelfstandige kleinhandel	50,4	85,3%	8,5%	6,1%	-2,05	+0,42	+0,75
202 kleinhandel in voedingswaren	26,9	90,4%	6,0%	3,5%	1,01	+0,20	+0,25
311 grote kleinhandelszaken	28,0	80,2%	9,6%	10,0%	1,91	+0,50	+0,90
312 warenhuizen	4,7	88,2%	7,3%	4,3%	-0,97	+0,00	+0,02
313 apotheken en tarificatiediensten	6,1	90,7%	4,7%	4,4%	0,19	+0,06	+0,09
321 groothandelaars-verdelers in geneesmiddelen	1,8	92,8%	4,6%	2,5%	-0,04	+0,01	+0,01

	Totaal (x1.000)	% in de totale loontrekkende bevolking			Groei sinds 2009 In absolute aantallen (x1.000)		
		BE	EU	Niet-EU	BE	EU	Niet-EU
05. Financiële sector	70,4	93,7%	3,9%	2,3%	-3,03	+0,36	+0,46
216 notarisbedienden	4,1	94,2%	4,1%	1,6%	+0,28	+0,04	+0,02
306 verzekeringswezen	14,8	93,1%	3,8%	3,0%	-0,24	+0,06	+0,12
307 makelarij en verzekeringsagentschappen	7,8	91,7%	5,3%	2,9%	+0,38	+0,11	+0,08
308 maatsch. v. hypothecaire leningen, sparen, kapitalisatie	2,7	94,5%	2,9%	2,7%	-0,13	0,00	+0,02
309 beursvennootschappen	0,7	91,4%	5,5%	3,1%	-0,01	0,00	+0,01
310 banken	38,6	94,1%	3,8%	2,0%	-3,27	+0,15	+0,21
325 openbare kredietinstellingen	1,7	97,3%	1,8%	0,9%	-0,04	0,00	0,00
06. Gas en elektriciteit	11,3	94,0%	3,7%	2,3%	+0,54	+0,06	+0,04
326 gas- en elektriciteitsbedrijf	11,3	94,0%	3,7%	2,3%	+0,54	+0,06	+0,04
07. Horeca, sport en ontspanning	60,6	65,1%	13,6%	21,0%	-4,07	+1,14	+2,56
217/333/334 andere horeca, sport & ontspanning	0,9	85,8%	9,8%	4,3%	+0,22	0,00	-0,01
223 sport	1,0	58,8%	15,7%	25,1%	+0,05	+0,03	+0,02
302 hotelbedrijf	58,7	64,9%	13,6%	21,2%	-4,34	+1,11	+2,55
08. Houtnijverheid	14,5	87,5%	7,3%	5,0%	-2,20	+0,12	+0,06
125 houtnijverheid	12,4	87,6%	7,4%	4,9%	-2,03	+0,11	+0,03
126 stoffering en houtbewerking	2,1	87,2%	6,9%	5,7%	-0,17	+0,01	+0,02
09. Kleding- en textielnijverheid	31,7	83,6%	6,4%	9,9%	-7,97	+0,03	+0,10
107/142.02/148 andere kleding en textielindustrie	0,7	55,8%	8,2%	35,7%	-0,15	+0,02	+0,07
109 kleding- en confectiebedrijf	6,5	80,7%	8,2%	11,0%	-1,61	+0,04	+0,14
110 textielverzorging	4,3	73,6%	9,5%	16,8%	-0,77	+0,04	+0,06
120 textielnijverheid en breiwerk	11,6	85,3%	4,5%	10,1%	-4,18	-0,03	-0,19
128 huden- en lederbedrijf en vervangingsproducten	0,8	82,3%	9,1%	8,3%	-0,03	+0,01	+0,01
214 textielnijverheid en breiwerk	3,9	96,2%	2,6%	1,2%	-0,84	-0,02	0,00
215 kleding- en confectiebedrijf	4,0	87,4%	8,7%	3,8%	-0,39	-0,03	+0,02
10. Land- en tuinbouw, bosbouw & zeevisserij	13,5	68,0%	17,5%	14,4%	+0,04	+0,87	-0,19
132/143/146 andere land-, tuin- & bosbouw, zeevisserij	11,5	65,9%	18,3%	15,7%	0,00	+0,77	-0,25
144 landbouw	0,5	84,2%	6,1%	9,7%	0,00	0,00	+0,02
145 tuinbouwbedrijf	1,5	78,7%	15,0%	6,3%	+0,04	+0,10	+0,04
11. Media, drukkerij- en uitgeverijsector	10,3	90,1%	5,8%	3,9%	-1,69	-0,01	+0,01
130 drukkerij-, grafische kunst- en dagbladbedrijf	6,8	91,3%	5,1%	3,5%	-1,73	-0,02	+0,01
227 audiovisuele sector	2,7	90,9%	5,8%	3,1%	+0,32	+0,03	+0,03
303 filmbedrijf	0,8	77,1%	11,8%	10,9%	-0,28	-0,03	-0,03

	(x1.000)	% in de totale loontrekkende bevolking			Groei sinds 2009 In absolute aantallen (x1.000)		
		BE	EU	Niet-EU	BE	EU	Niet-EU
12. Metaalindustrie	198,2	85,4%	7,3%	7,2%	-20,27	+0,42	+0,72
104 ijzernijverheid	4,0	92,2%	5,5%	2,2%	-0,62	-0,02	+0,01
105 non-ferro metalen	3,9	83,2%	3,4%	13,4%	-0,59	+0,01	+0,04
111 metaal-, machine- en elektrische bouw	92,3	82,4%	8,2%	9,3%	-14,20	-0,21	-0,50
112 garagebedrijf	15,9	83,6%	8,1%	8,1%	-0,92	+0,16	+0,31
209 metaalfabrikatennijverheid	45,1	91,8%	5,7%	2,4%	-3,40	+0,00	+0,22
210 ijzernijverheid	2,2	93,4%	5,0%	1,4%	-0,17	+0,01	+0,01
224 non-ferro metalen	2,3	94,1%	3,4%	2,4%	-0,13	0,00	+0,01
142.01/149.03 andere metaalindustrie	1,3	73,9%	9,8%	16,1%	-0,17	+0,04	+0,03
149.01 elektriciens	15,8	84,0%	7,8%	8,1%	+0,10	+0,23	+0,39
149.02 koetswerk	2,7	75,2%	13,9%	10,7%	+0,04	+0,09	+0,08
149.04 metaalhandel	12,6	86,3%	6,9%	6,6%	-0,19	+0,11	+0,14
13. Papier- en kartonsector	8,4	88,3%	6,9%	4,7%	-0,96	+0,02	+0,02
129 voortbrenging van papierpap, papier en karton	1,4	90,6%	5,6%	3,6%	-0,12	-0,01	+0,01
136 papier- en kartonbewerking	4,5	86,6%	7,3%	6,0%	-0,58	+0,02	0,00
142.03/221 andere papier- en kartonsector	0,8	86,1%	7,6%	6,4%	-0,10	+0,01	+0,01
222 papier- en kartonbewerking	1,7	92,2%	6,4%	1,3%	-0,16	0,00	0,00
14. Social profit	302,0	88,4%	5,4%	6,1%	+27,62	+5,03	+7,09
152 gesubsid. inrichtingen vrij onderwijs	7,6	83,5%	5,9%	10,5%	-0,04	+0,11	+0,27
225 gesubsid. Inrichtingen vrij onderwijs	1,9	82,3%	8,6%	8,7%	+0,19	+0,05	+0,04
304 vermakelijkheidsbedrijf	2,5	82,9%	10,6%	6,5%	+0,02	+0,04	+0,03
318 diensten gezins- en bejaardenhulp	27,5	90,3%	5,2%	4,4%	+1,01	+0,29	+0,40
319 opvoedings- en huisvestingsdiensten	38,3	92,8%	4,2%	2,9%	+3,28	+0,39	+0,40
327 beschutte en sociale werkplaatsen	26,2	84,7%	5,5%	9,6%	+1,09	+0,25	+0,94
337 non-profitsector	16,6	86,8%	7,7%	5,3%	+6,76	+0,95	+0,67
329 socio-culturele sector	20,7	78,1%	7,6%	14,2%	+1,19	+0,43	+1,21
330 gezondheidsinrichtingen en -diensten	150,4	89,8%	5,0%	5,2%	+11,94	2,25	+2,75
331 Vlaamse welzijns- en gezondheidssector	10,0	88,3%	5,5%	6,1%	+2,20	+0,25	+0,37
332 Franstalige, Duitstalige welzijns- en gezondheidssector	0,4	56,0%	21,3%	21,6%	-0,01	+0,02	+0,04

	Totaal (x1.000)	% in de totale loontrek-kende bevolking			Groei sinds 2009 In absolute aantallen (x1.000)		
		BE	EU	niet-EU	BE	EU	niet-EU
15. Steen- en glasindustrie	9,6	83,0%	8,5%	8,3%	-1,57	+0,06	+0,02
101/113/114/150/203/205/324 andere steen- en glas	2,0	83,5%	8,0%	8,1%	-0,48	0,00	0,00
115 glasbedrijf	2,1	85,4%	6,8%	7,7%	-0,37	0,00	0,00
102 groefbedrijf	0,3	85,1%	10,7%	3,6%	-0,05	0,01	0,00
106 cementbedrijf	5,2	81,8%	9,3%	8,8%	-0,67	0,05	+0,01
16. Vervoer, transport & logistiek	108,8	82,8%	8,4%	8,7%	-7,93	0,96	+1,76
139 binnenscheepvaart	0,5	79,9%	15,0%	4,9%	-0,03	-0,03	0,00
226 internationale handel, vervoer en logistiek	34,5	85,6%	8,2%	6,1%	-2,40	+0,15	+0,30
315 handelsluchtvaart	5,0	86,1%	8,1%	5,6%	+0,38	+0,02	+0,06
140 vervoer	47,1	78,4%	9,8%	11,7%	-4,48	+0,70	+0,95
301 havenbedrijf	11,0	88,5%	5,7%	5,6%	-1,19	+0,01	+0,15
328 stads- en streekvervoer	10,6	85,4%	5,2%	9,2%	-0,21	+0,11	+0,30
17. Voedingsindustrie	58,5	82,6%	7,7%	9,6%	-1,16	+0,91	+0,92
118 voedingsnijverheid	38,5	77,4%	9,0%	13,5%	-1,92	+0,78	+0,76
133 tabaksbedrijf	1,0	84,5%	10,1%	5,4%	-0,11	-0,01	+0,02
220 voedingsnijverheid	19,1	93,0%	4,9%	2,0%	+0,86	+0,14	+0,14
18. Overige	307,7	88,2%	7,4%	4,3%	-14,79	+1,06	+2,02
100 aanvullend PC arbeiders	12,9	76,0%	10,9%	13,0%	-3,67	-0,10	-0,22
200 aanvullend PC bedienden	18,0	86,1%	9,0%	4,8%	-12,72	-0,58	-0,18
218 ANPCB	276,3	89,0%	7,1%	3,8%	+1,52	+1,72	+2,40
142.00/142.04 andere arbeiders	0,6	69,6%	11,2%	19,0%	+0,08	+0,03	+0,03
19. Publieke sector/ geen PC	560,5	92,3%	3,9%	3,8%	-12,48	+3,24	+6,40
19. Publieke sector/ geen PC	560,5	92,3%	3,9%	3,8%	-12,48	+3,24	+6,40

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

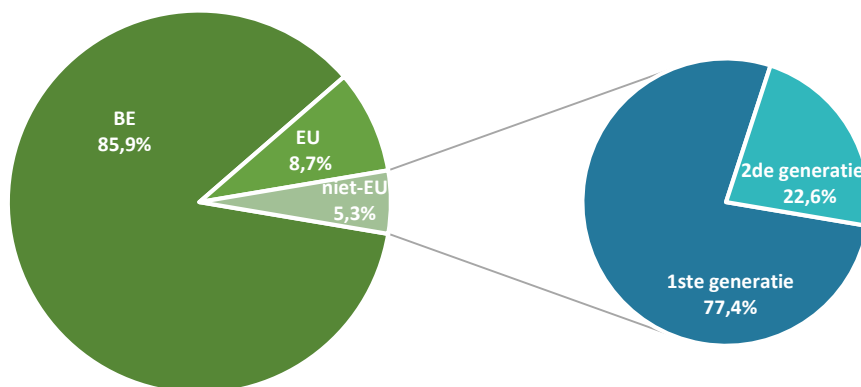
Hoofdstuk 5: Zelfstandigen

Dit hoofdstuk gaat in op de omvang en de evolutie van het aantal zelfstandigen in Vlaanderen, de mate van ondernemerschap onder de verschillende groepen en de sectoren waarin ze actief zijn als zelfstandige. De gegevens hebben betrekking op alle personen die uitsluitend een zelfstandige activiteit uitoefenen én alle personen die een zelfstandige activiteit combineren met een minder belangrijke, loontrekende job. De zelfstandigen in bijberoep zijn niet mee opgenomen in de cijfers.

5.1. Eén op zeven zelfstandigen heeft een buitenlandse herkomst

In 2013 waren er in totaal 434.500 zelfstandigen in Vlaanderen. Zo'n 5,3% van de zelfstandigen heeft een niet-EU-herkomst. Het gaat om 23.000 zelfstandigen waarvan 17.700 tot de eerste generatie behoorde en 5.300 tot de tweede generatie. Nog eens 8,7% van de zelfstandigen heeft een EU-herkomst (36.700 zelfstandigen). De zelfstandigen met een EU-herkomst en een niet-EU-herkomst zijn opgeteld dus goed voor 60.700 zelfstandigen, oftewel 14,0% van de totale populatie van zelfstandigen in Vlaanderen.

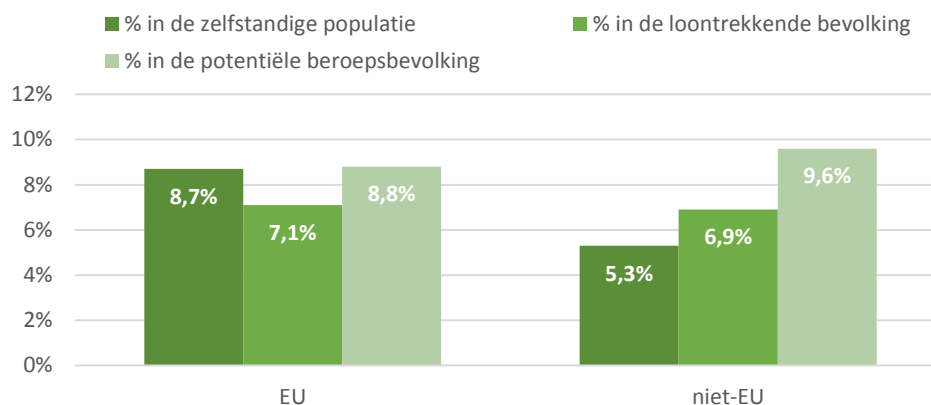
Figuur 5.1: Verdeling van de totale populatie van zelfstandigen volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 5.2. laat zien dat het aandeel van personen met een EU-herkomst in de totale populatie zelfstandigen (8,7%) hoger is dan hun aandeel in de totale loontrekende bevolking (7,1%) en gelijkloopt met hun aandeel in de totale potentiële beroepsbevolking (8,8%). Het aandeel van personen met een niet-EU-herkomst in de totale populatie zelfstandigen (5,3%) is, daarentegen, beduidend lager dan hun aandeel in de loontrekkende bevolking (6,9%) of hun aandeel in de potentiële beroepsbevolking (9,6%).

Figuur 5.2: Aandeel van personen met een buitenlandse herkomst in de zelfstandige populatie, de loontrekkende bevolking en in de potentiële beroepsbevolking (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Binnen de populatie van zelfstandigen met een niet-EU-herkomst worden de meeste zelfstandigen geteld onder de groepen met een Aziatische of een Turkse herkomst met respectievelijk 7.300 en 6.400 zelfstandigen in 2013 (tabel 5.1.). Tegenover elkaar maken ze bijna 60% van de zelfstandigen met een niet-EU-herkomst uit (respectievelijk 31,7% en 27,8%). Dit is veel hoger in verhouding tot het aandeel in de betreffende potentiële beroepsbevolking (respectievelijk 19,0% en 20,0%). Daarentegen zijn gelet op het totaal aantal personen met een Maghrebijnse of een Sub-Saharaanse herkomst op arbeidsleeftijd (respectievelijk 26,9% en 13,1%) opvallend weinig actief als zelfstandige (respectievelijk 17,0% en 6,7%).

Tabel 5.1: Zelfstandigen met een niet-EU-herkomst volgens herkomstregio, in absolute aantallen en percentages en aandeel van personen met een niet-EU-herkomst in de potentiële beroepsbevolking (Vlaanderen, 2013)

	Zelfstandige populatie		Aandeel in de potentiële beroepsbevolking (%)
	(x 1.000)	(%)	
Totaal niet-EU	23,0	100,0%	100,0%
Overig Azië	7,3	31,7%	19,0%
Turkije	6,4	27,8%	20,0%
Maghreb	3,9	17,0%	26,9%
Overig Europa	2,6	11,3%	15,3%
Sub-Sahara	1,5	6,7%	13,1%
Overige landen	1,3	5,5%	5,7%

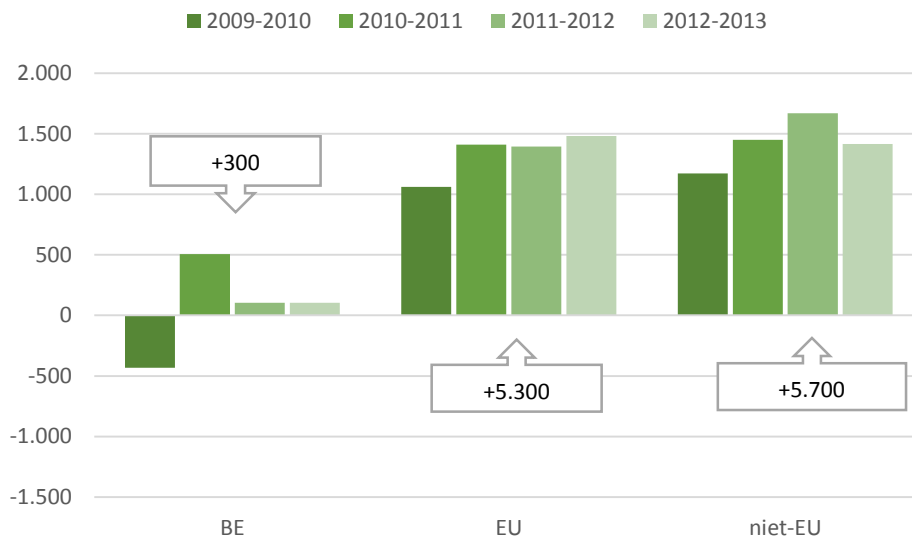
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

5.2.Toenemend aantal zelfstandigen met een buitenlandse herkomst

De populatie van zelfstandigen met een buitenlandse herkomst neemt snel toe. In vijf jaar tijd steeg de populatie van zelfstandigen met een EU-herkomst met 16,5% (+5.300) en de populatie van zelfstandigen met een niet-EU-herkomst met 33% (+5.700). De groei was verhoudingsgewijs forser onder de tweede generatie

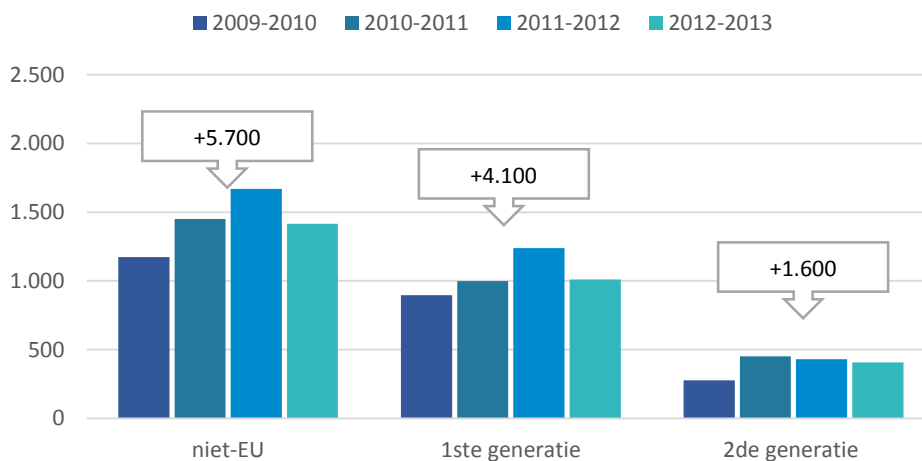
(+42,0%, +1.600) dan onder de eerste generatie (+30,5%, +4.100). In dezelfde periode stagneerde het aantal zelfstandigen met een Belgische herkomst (+0,1%, +300).

Figuur 5.3: Jaar-op-jaar groei van de zelfstandigen volgens herkomst (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 5.4: Jaar-op-jaar groei van de zelfstandigen met een niet-EU-herkomst volgens generatie (Vlaanderen, 2009-2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Binnen alle groepen met een niet-EU-herkomst is het aantal zelfstandigen toegenomen in de periode 2009-2013 (tabel 5.2.). De relatief kleinere groep met een overig Europese herkomst groeide verhoudingsgewijs het sterkst met +54,8% (+900). In absolute aantallen was de groei het grootst onder de groepen met een Aziatische herkomst en een Turkse herkomst (respectievelijk +1.600 en +1.500).

Tabel 5.2: Zelfstandigen met een niet-EU-herkomst volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2009-2013)

	2013	Toename sinds 2009	
	(x 1.000)	(x 1.000)	(%)
Totaal niet-EU	23,0	+5,7	+33,0%
Overig Azië	7,3	+1,6	+29,0%
Turkije	6,4	+1,5	+30,3%
Maghreb	3,9	+1,0	+35,8%
Overig Europa	2,6	+0,9	+54,8%
Sub-Sahara	1,5	+0,4	+34,1%
Overige landen	1,3	+0,2	+23,4%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

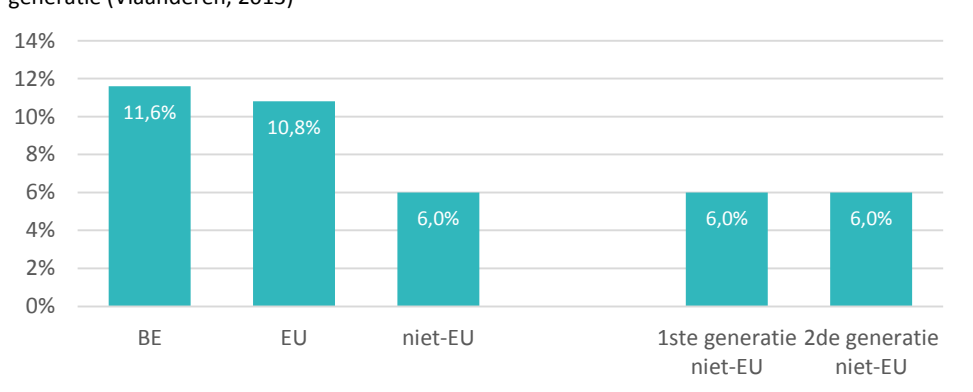
5.3. Het aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking blijft laag

Om de populariteit van ondernemerschap onder de diverse herkomstgroepen te meten wordt het aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking als maatstaf gehanteerd. Deze indicator relateert het aantal zelfstandigen aan de totale potentiële beroepsbevolking, bestaande uit iedereen met een leeftijd tussen de 18 en 64 jaar. Deze maatstaf geeft daarmee een indicatie van de relatieve omvang van het ondernemerschap binnen de diverse herkomstgroepen.

Van alle inwoners met een Belgische herkomst (18-64 jaar) is 11,6% aan het werk als zelfstandige (figuur 5.5.). De groep met een EU-herkomst heeft een vergelijkbaar aandeel met 10,8%, terwijl het aandeel van de groep met een niet-EU-herkomst ver achterblijft (6,0%). Zowel onder de eerste generatie als onder de tweede generatie is slechts zes op de honderd personen actief als zelfstandige.

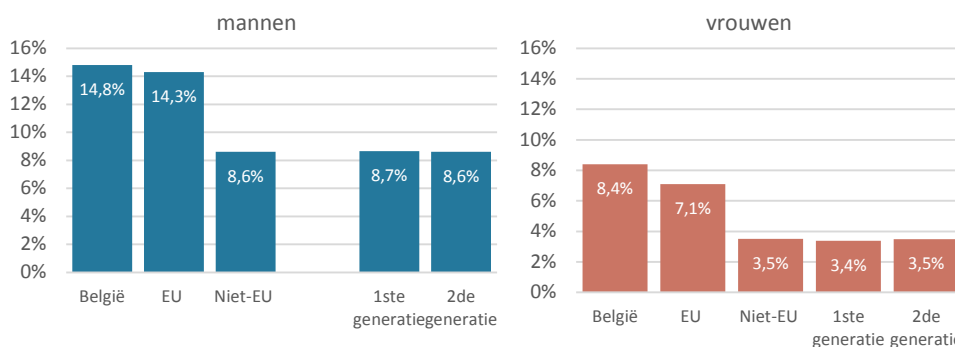
Zowel onder mannen als onder vrouwen zijn er minder zelfstandigen met een niet-EU-herkomst dan zelfstandigen met een EU-herkomst of een Belgische herkomst. Vooral de vrouwen met een niet-EU-herkomst oefenen minder vaak een zelfstandige activiteit uit, zowel van de eerste generatie als van de tweede generatie (figuur 5.6.).

Figuur 5.5: Aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 5.6.: Aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens geslacht, herkomst en generatie (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Het aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking neemt nauwelijks toe in de periode 2009-2013 (tabel 5.3). De populatie van zelfstandigen met een buitenlandse herkomst is met andere woorden nauwelijks harder gegroeid dan de betreffende beroepsbevolking. De sterke groei van de populatie van zelfstandigen met een buitenlandse herkomst kan dus grotendeels verklaard worden uit de sterke groei van de potentiële beroepsbevolking met een buitenlandse herkomst.

Tabel 5.3.: Evolutie van het aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en generatie (Vlaanderen, 2009-2013)

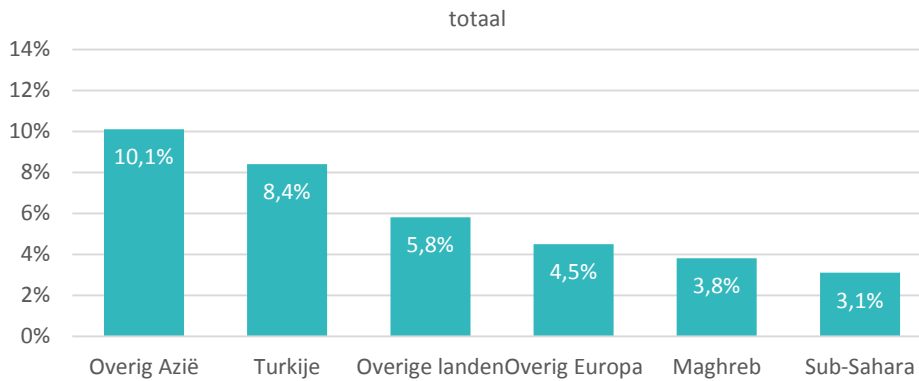
	2009	2010	2011	2011	2012
Totaal	10,9%	10,9%	10,9%	10,9%	11,0%
BE	11,4%	11,4%	11,4%	11,5%	11,6%
EU	10,8%	10,8%	10,8%	10,7%	10,8%
niet-EU	5,8%	5,8%	5,8%	5,9%	6,0%
1 ^{ste} generatie niet-EU	5,8%	5,8%	5,8%	5,9%	6,0%
2 ^{de} generatie niet-EU	5,7%	5,7%	5,8%	6,0%	6,0%

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

5.4. Beduidende verschillen tussen de diverse groepen

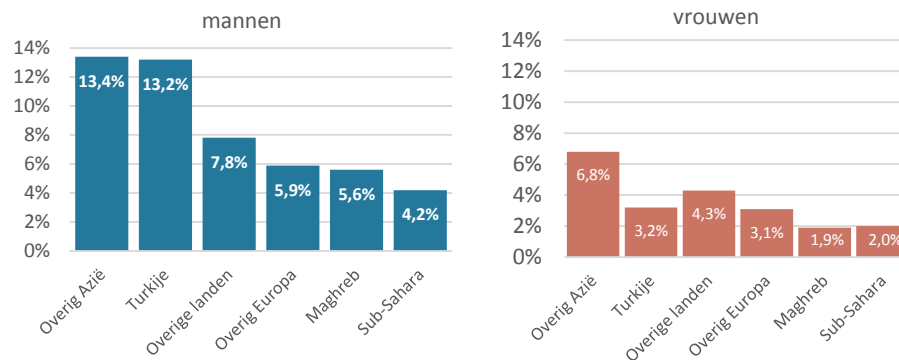
Binnen de groep met een niet-EU-herkomst zijn er beduidende verschillen tussen de diverse groepen (figuur 5.7.). De groep met een Aziatische herkomst valt direct op met een hoog ondernemerschap. Van alle personen met een Aziatische herkomst (18-64 jaar) is ruim één op tien actief als zelfstandige (10,2%). De groep inwoners met een Turkse herkomst volgt met 8,4% zelfstandigen. Bij deze groep loopt het aandeel van de vrouwen evenwel ver achter bij het aandeel van de mannen. Onder de groepen met een Maghrebijnse of Sub-Saharaanse herkomst komt het ondernemerschap minder vaak voor (respectievelijk 3,8% en 3,1%). Niet alleen onder vrouwen, maar ook onder mannen (figuur 5.8)

Figuur 5.7: Aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Figuur 5.8.: Aandeel zelfstandigen in de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens geslacht en herkomstregio (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

5.5. Kleinhandel en horecazaken zijn populair

Wanneer we de bedrijfstakken onder de loep nemen waarin zelfstandigen met een buitenlandse herkomst actief zijn, komt naar voren dat ze niet in een gelijke mate verspreid zijn over de verschillende sectoren in vergelijking met de zelfstandigen met een Belgische herkomst. Vooral bij de zelfstandigen met een niet-EU-herkomst is de spreiding zeer ongelijk (tabel 5.4. en figuur 5.9.)

Zelfstandigen met een niet-EU-herkomst zijn bovengemiddeld vertegenwoordigd in de **horeca** en de **kleinhandel**. Meer dan één op vijf zelfstandigen met een niet-EU-herkomst runt een horecazaak (22,3%), tegenover minder dan één op tien zelfstandigen met een Belgische herkomst (9,6%). Zelfstandigen met een EU-herkomst zijn tevens vaker actief in de **horeca** (16,6%).

Zelfstandigen met een niet-EU-herkomst beheren tevens vaker een **kleinhandelszaak** (21,4%) dan zelfstandigen met een Belgische herkomst (16,8%), terwijl zelfstandigen met een EU-herkomst (14,8%) net minder vaak een winkel uitbaten dan zelfstandigen met een Belgische herkomst.

Ook in de **transport, logistiek en post** is, in vergelijking tot de zelfstandigen met een Belgische herkomst (2,6%) en zelfstandigen met een EU-herkomst (2,9%), een groter aandeel binnen de groep zelfstandigen met een niet-EU-herkomst (4,7%).

Zelfstandigen met een EU-herkomst, daarentegen, zijn voornamelijk sterk vertegenwoordigd in de **bouw**. Bijna één op zeven zelfstandigen met een EU-herkomst is actief in de **bouw**, tegenover één op tien zelfstandigen met een Belgische herkomst en één op veertien zelfstandigen met een niet-EU-herkomst.

Tabel 5.4: Zelfstandigen volgens sector, herkomst en generatie, in percentages (Vlaanderen, 2013)

	BE	EU	niet-EU	1 ^{ste} generatie	2 ^{de} generatie
Totaal	373.300	37.700	23.000	17.700	5.300
Primaire sector	8,8%	3,4%	0,8%	0,8%	0,7%
Secundaire sector	14,1%	18,6%	10,7%	9,9%	13,2%
s1-15 Industrie	4,1%	3,5%	3,1%	3,2%	2,6%
s16 Bouw	10,0%	15,1%	7,6%	6,7%	10,5%
Tertiaire sector	66,3%	66,9%	76,8%	77,3%	74,8%
t1+2+3 Groothandel	10,1%	10,4%	11,3%	11,1%	12,0%
t4 kleinhandel	16,8%	14,8%	21,2%	22,5%	16,9%
t5+6+7 Transport, logistiek en post	2,6%	2,9%	4,7%	4,5%	5,2%
t8 Horeca en toerisme	9,6%	16,1%	22,3%	23,1%	19,5%
t9+10+11 Informatica, media en telecom	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%
t12 Financiële diensten	1,5%	0,6%	0,3%	0,3%	0,5%
t13+14+15+16 Zakelijke dienstverlening	17,8%	16,5%	11,7%	10,9%	14,3%
t17 Diensten aan personen	7,5%	5,1%	4,7%	4,3%	6,0%
Quartaire sector	10,8%	11,1%	11,8%	11,9%	11,4%
q1 Recreatie, cultuur en sport	1,9%	2,2%	2,3%	2,4%	2,2%
q2+3+4+5 Openbare besturen en onderwijs	0,8%	1,3%	0,8%	0,8%	1,0%
q6 Gezondheidszorg	5,9%	2,8%	2,6%	2,7%	2,2%
q7+8 Maatschappelijke dienstverlening en belangenvertegenwoordiging	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
onbekend	2,2%	4,7%	6,1%	6,1%	6,0%

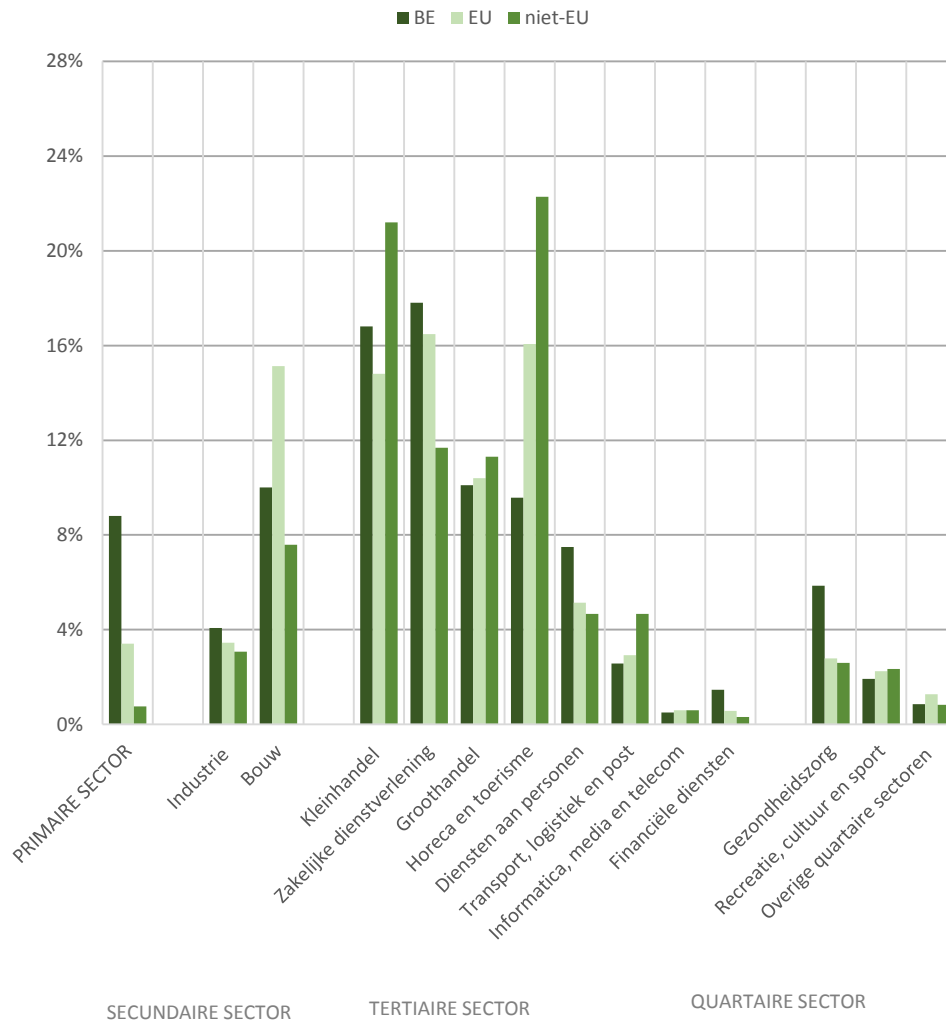
Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Omgekeerd zijn zelfstandigen met een buitenlandse herkomst minder vaak actief in de **land- en tuinbouw** en **diensten aan personen**. In 2013 werkte van de zelfstandigen met een Belgische herkomst 8,8% in de landbouw, maar van de zelfstandigen met een niet-EU-herkomst slechts 0,8% en van de zelfstandigen met een EU-herkomst 3,4%. Ook in de **diensten aan personen** zijn zelfstandigen met een EU- of een niet-EU-herkomst ondervertegenwoordigd met respectievelijk 5,1% en 4,7%, tegenover 7,5% van de zelfstandigen met een Belgische herkomst.

Andere sectoren waar zelfstandigen niet-EU-herkomst minder vaak actief zijn ten opzichte van zelfstandigen met een Belgische herkomst zijn de **zakelijke dienstver-**

lening (11,7% versus 17,8%), de **gezondheidszorg** (2,6% versus 5,9%) en de **financiële diensten** (1,5% versus 0,3%). Ook de zelfstandigen met een EU-herkomst zijn minder goed vertegenwoordigd in deze sectoren, maar in mindere mate dan zelfstandigen met een niet-EU-herkomst.

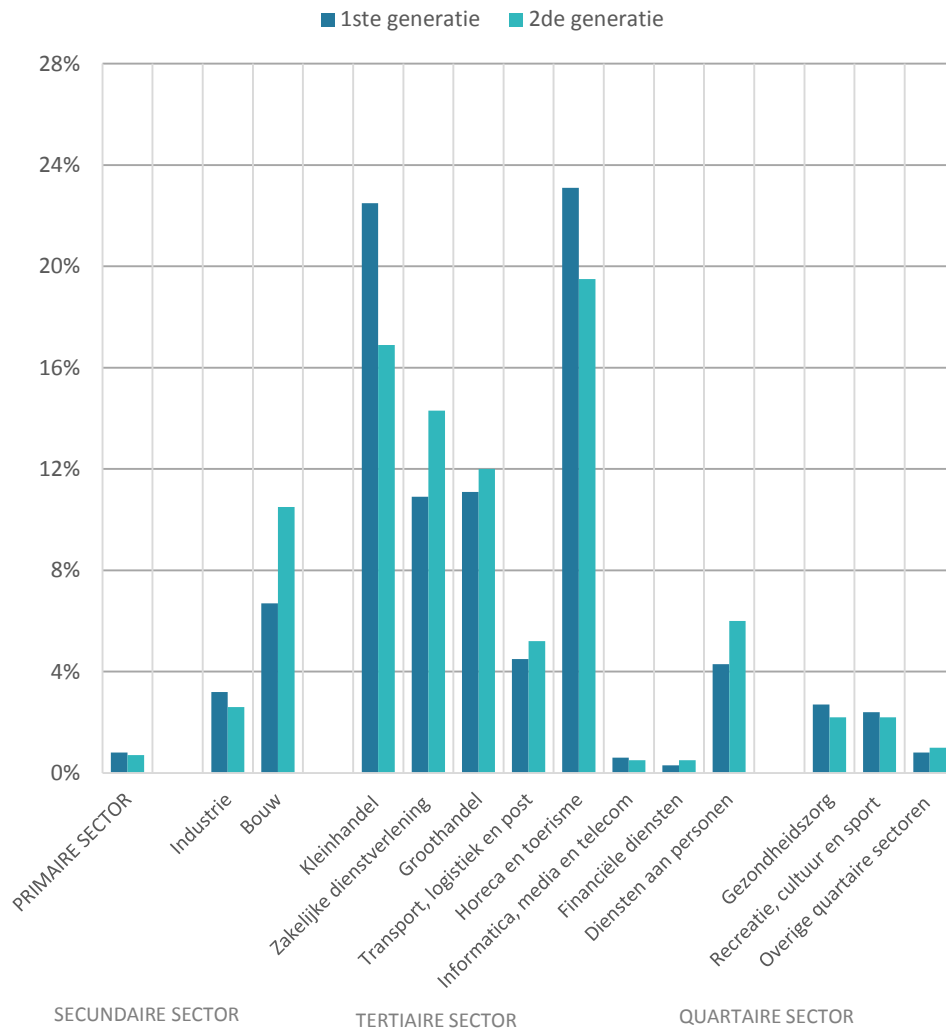
Figuur 5.9: Zelfstandigen volgens sector en herkomst, in percentages (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

Als we kijken naar de sectoren waarin de twee generaties actief zijn, dan is bij de groep met een niet-EU-herkomst de **kleinhandel** en in mindere mate de **horeca-sector** bij de tweede generatie relatief minder en de **zakelijke dienstverlening**, de **bouwsector**, de **groothandel** en de **persoonlijke diensten** relatief meer in trek (tabel 5.4 en figuur 5.10)

Figuur 5.10: Zelfstandigen met een niet-EU-herkomst volgens sector en generatie, in percentages (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)